

tanık uslu

SU ACAYIP HAYVANLAR

Hayvanlar aleminin, Hayat Bilgisi ve Fen Bilgisi
kitaplarında yazmayan, çok acayip gerçekleri

52
BASKI

.6

7

TARIK USLU (ozkanoze@gmail.com): Gerçek ismi ÖZKAN ÖZE olan yazar, 1974 yılında Sakarya'da doğdu. İlkgençlik çağlarının sonuna doğru Zafer Dergisi'nin yazı işlerinde çalışmaya başladı ve resmi eğitim hayatına liseden sonra devam etmedi. Bir süre derginin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. Daha sonra, Uğurböceği ve Zafer Yayınları'nın editörlüğünü sürdürdü. Hem kendi ismiyle, hem de çocuklar için yazdığı popüler bilim kitaplarında kullandığı Tarık Uslu ismi ile pek çok kitabı yayınlandı. Türkiye'de yüzbinlerce çocuk okura ulaşan Merak Ediyorum Dizisi, İngilizce, Almanca, Fransızca, Hollandaca, Endonezce ve Kürtçe'ye tercüme edildi. Yazı çalışmaları aralıksız devam eden yazar, evlidir ve iki çocuğu vardır.
<https://www.facebook.com/yazarozkanoze>

Yayınevi Sertifika No: 14452
Yayın No: 78

ŞU ACAYİP HAYVANLAR
Tarık Uslu

Genel Yayın Yönetmeni: İbrahim Halil Temel
Yayınevi Editörü: Ömer Faruk Paksu
Tashih: Ayhan Halaç
İç Düzen ve Kapak: Zafer Yayınları

ISBN: 978-975-8781-85-0
52. Baskı: Eylül 2017

Copyright © Zafer Yayınları, 2008

Uğurböceği Yayınları, Zafer Yayın Grubu'nun bir kuruluşudur.
Talatpaşa Mah. İmrahor Cad. Terasavler Sitesi No: 1-A Kâğıthane/İstanbul
Tel: (0212) 446 21 00 • Faks: (0212) 446 01 39
www.zafer.com • zafer@zafer.com
twitter.com/zafer yayinlari • facebook.com/zafer yayinlari •
instagram.com/ugurbocelijayinlari

Baskı-Cilt: Çınar Matbaacılık Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.
Yüzyıl Mah. Matbacılar Cad. Ata Han No: 34 Kat: 5 Bağcılar/İstanbul
Tel: (0212) 628 96 00 • Matbaa Sertifika No: 12683

Bu eserin tüm yayın hakları, 14452 sertifika numaralı, Zafer Basın Yayın Turizm ve Bilg. Ürün. San. Tic. Ltd. Şti.'ye aittir. Eserde yer alan metin ve resimlerin Zafer Basın Yayın Turizm ve Bilg. Ürün. San. Tic. Ltd. Şti.'nin önceden yazılı izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayınlanması ve depolanması yasaktır. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun (FSEK), 21, 22 ve 23. maddelerine göre bu eserin işleme, çoğaltma ve yayma hakkı 14452 sertifika numaralı Zafer Basın Yayın Turizm ve Bilg. Ürün. San. Tic. Ltd. Şti. tarafından, yazılı bir izinle 12683 sertifika numaralı Çınar Matbaacılık Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.'ye verilmiştir.

ŖU ACAYIP HAYVANLAR

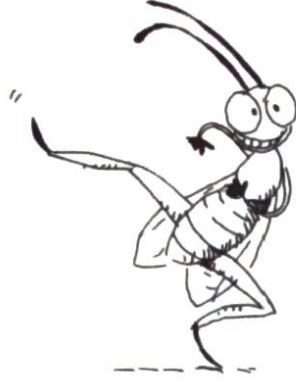
*Hayvanlar aleminin, Hayat Bilgisi ve Fen Bilgisi
kitaplarında yazmayan, çok acayip gerçekleri*

Tarık Uslu

Resimleyen: Sevgi İçigen

içindekiler

<i>Sunuş</i>	7
En güçlü kim?.....	11
Hayvanlar hastalandığında... ..	21
Hayvanlar nasıl uyur?	31
Kış kapıyı çalınca... ..	39
Yağmur altında	49
Sıcak havalar kimi bozar?	57
Gecelerin kuşu: Baykuş.....	63
Kurtlar vadisi	71
Şu acayip kediler.....	81

Kaplan! Kaplan! Kaplan!	93
Bir arının hatıra defteri	101
Birisi “Yabanarıları işe yaramaz” mı dedi?.....	111
Odamda bir sinek var!	117
Salyangozlar ve sümüklüböcekler	125
Devekuşunun yumurtası.....	131
Şimdi göç vakti.....	139
Merhaba sevgili ağustosböceği	151

sunuş

İşte, yepyeni bir dizi daha başlıyor! “ACAYİP şEYLER DİZİSİ”
Neden böyle bir ismi tercih ettik? Çünkü bu dizi gerçekten çok
ACAYİP!

Hepiniz biliyorsunuzdur ama, ben yine de ACAYİP kelime-
sinin ne anlama geldiğini kısaca anlatayım:

ACAYİP, garip, tuhaf, alışılmadık, olağanüstü, tabiatüstü,
şaşırtıcı, mucizevî, akıl almaz.. gibi anlamlara gelir.

Peki nedir ACAYİP olan?

Herşey!

Evet etrafımızda gördüğümüz herşey, aslında çok
ACAYİP’tir. Ancak, alışkanlık denen yapışkan bir hastalık
yüzünden,—üstelik çok da bulaşıcıdır—biz aslında çok
ACAYİP olan milyon tane şeyi, artık pek ACAYİP bulmamaya
başlarız. Daha doğrusu, onların üzerindeki ACAYİPLİKLERİ
farketmek; en azından ilk bakışta farketmek, bizim için müm-
kün olmaz. Bir süre sonra da, gözümüzün önünde dursalar bile,
onlarda bir ACAYİPLİK, bir harikalık ve mucizevi bir yaratılış
olduğuna tamamen kör kalırız.

—*Ne olmuş canım, tavuk işte, bak yumurtladı. Oh ne iyi!*

—*O bir İneeeeeek! Süt verecek tabii!*

Ş u A c a y i p H a y v a n l a r

— *Ağaçtan elma çıkar tabi kardeşim, bulaşık süngeri çıkacak değil ya!*

— *Yani bulaşık süngeri çıksa daha ACAYİP olurdu öyle mi?*

— *Ee.. tabi!*

İşte bu bu tür sözler, insanların artık ACAYİP şeylere, karşı kör olduklarını, söyler.

Oysa biraz düşünsek, ne tavuk, ne yumurta, ne inek, ne süt, ne ağaç, ne meyve... sıradan şeyler değildir. Her biri, kelimenin tam anlamıyla; akıl almaz, harika, olağanüstü, tabiatüstü, mucize.. yani ACAYİP'tir.

Yumurtayı elinize alın mesela. Ve ona sadece kahvaltılık bir yiyecek olarak görmekten başka bir gözle bakın! Sonra tavuğu düşünün, bu kusursuz kabuğun resmini çizmek bile, bizim için neredeyse imkansızken, tavukların bunu nerelerinden çıkarıp attıklarını aklınıza bir getirin. Ortada bir pergel yok, gönye yok, hesap, kitap yok! Bütün gün gıdaklayıp ekmek kırıntısı, solucan ve bir yığın börtü böcek yiyen tavuğun, böyle bir yumurtanın kabuğunu bile kendi başına yapıyor görünmesi ACAYİP değil mi?

Yumurtanın içinden hiç bahsetmiyorum bile. O, daha da ACAYİP çünkü!

Çamurlu ve bulanık bir suyu kökleriyle içen ama dallarından nar gibi, mandalina gibi, elma gibi, kiraz gibi, şepşeker meyveleri bizlere uzatan ağaçlar da ACAYİP'tir. Ve ACAYİP kelimesinin anlamlarından biri olan MUCİZE'dir.

Koca kafalı inekler, yedikleri onca ot ve samandan sonra, bembeyaz ve tatlı bir süt çeşmesi haline gelmeleri de insaf edin

Ş u A c a y i p H a y v a n l a r

arkadaşlar ACAYİP değil midir? Harika değil midir? Mucize değil midir?

Şu kısacık önsözde, ben size daha başka örnek vermeyeceğim. Ama ACAYİP ŞEYLER DİZİSİ'nin sayfaları arasında, hayvanlar âleminde, bitkiler âleminde, kendi vücudumuzdan, uzaydan, yeryüzünün denizlerinden, dağlarından, rüzgârlarından, bulutlarından...Karıncalardan, arılardan.. pek çok ama pek çok örnekler vereceğim.

Çok ACAYİP şeyler anlatacağım. Üstelik bunlar, efsane, masal, mesel, hikâye olmayacak! Yaşadığımız bu evrenin, her zerresine kadar var olan ACAYİP şeylerden, harikalıklarından ve yaratılış mucizelerinden olacak!

Bir kitapta, bitkiler âleminde gezeceğiz, bir başkasında insan vücudunda, bir sonrakinde ise, uzayın derinliklerinde, yıldızlardan yıldızlara, adım adım koşacağız.

Dikkat! Dikkat! ACAYİP şeyler dizisi başlıyor!

Ama, gerçekten çok ACAYİP!

...

İşte diziminiz ilk kitabı ŞU ACAYİP HAYVANLAR!

Haydi buyrun! Antiloplar, devekuşları, sinekler, arılar, ağustosböcekleri, kaplanlar ve "Sakın üzerine basmayın ha!" sümüklüböcekler sizleri bekliyor!

Çok ACAYİP, çoook!

Tarık USLU

Sonbahar-2008

En güçlü kim?

EĞER BİR GEYİK BÖCEĞİ, halter yarışmalarını seyretseydi, gülmekten yerlere yatarı. Neden mi? Çünkü 2 gram ağırlığındaki bir geyik böceği, kendi ağırlığının tam 200 katı yük kaldırabilir. Bir haltercinin aynı oranda ağırlık kaldırdığını düşünabiliyor musunuz? Mesela, 100 kiloluk bir halterci, geyik böceği kadar güçlü olsaydı tam 20 ton ağırlık kaldırabilirdi.

Eğer bir antilop, maraton yarışlarına katılabilseydi; durum insanlar için, çok daha dramatik,

olurdu. Çünkü yaklaşık 42 km. olan maraton mesafesini, en süper koşucu bile 2 saat gibi bir zamanda tamamlayabilir. Oysa bir antilop için bu mesafe, 40 dakikalık bir iştir. Üstelik saatte 65 km. gibi ortalama bir hızla!

Allah, antiloplara kendilerini koruyabilmek için hızlı koşmak gibi bir özellik vermiş. Böylece, leoparlardan, aslanlardan ve işte bu türden yırtıcılardan çoğu zaman kaçabilirler.

Antilopların bacak ve kas sistemleri herşeyiyle hızlı koşmak için yaratılmıştır. Ancak asıl sır, onların ciğerlerindedir.

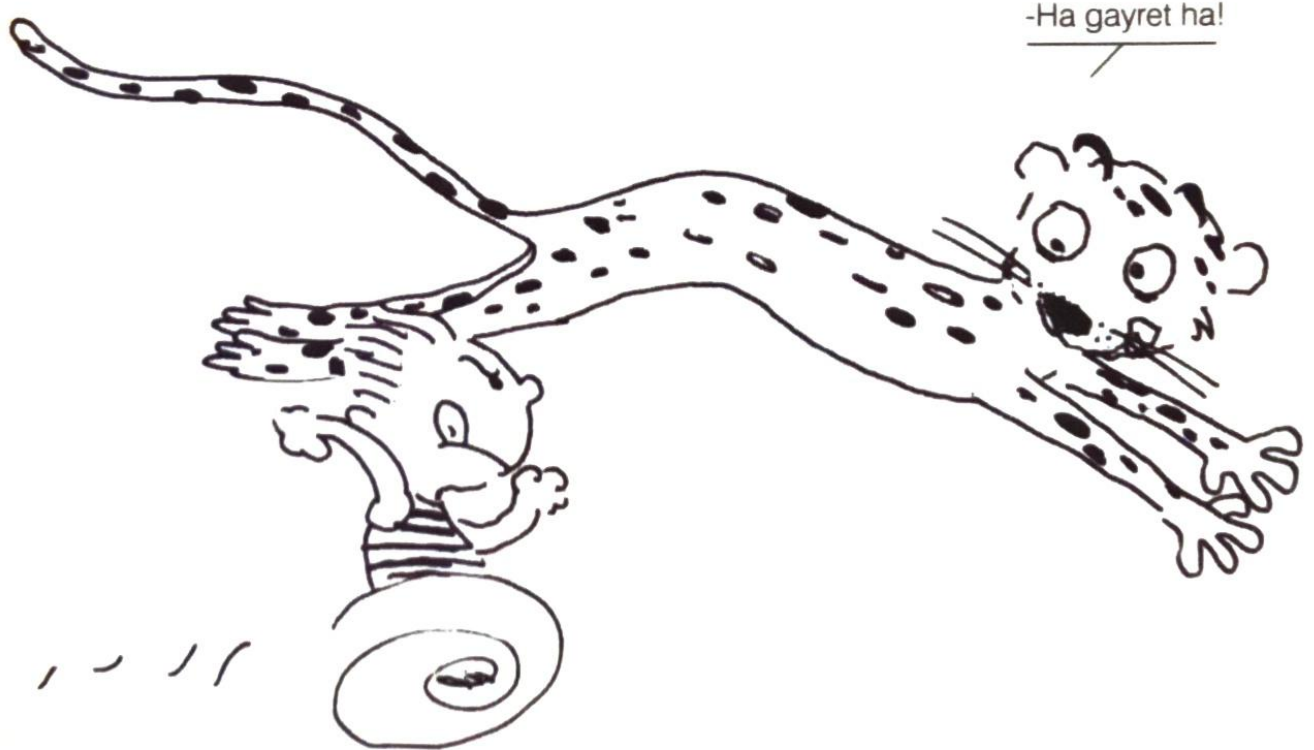
Antilopların ciğerleri, insanlardan çok daha hızlı nefes alıp verebilecek şekilde yaratılmıştır. Bu turbo(!) ciğer sistemi sayesinde antilop, bir dakika içinde insandan 4 ya da 6 kat daha fazla havayı teneffüs edebilir.

Hani biz koşarken nefesimiz kesilir ya; işte antilopların nefesi hiç kesilmez!

Peki beslenmek için antilopları avlamak zorunda olan leoparların durumu nedir sizce?

Onlar da sıkı koşuculardır.

Olağanüstü omurga ve kemik sistemleri sayesinde, durdukları yerden tam 14 metre uzağa atlayabilirler. Bakın bunu öğrendiğimiz çok iyi oldu. Sakın bir leoparın miskin miskin oturduğuna aldanıp 14 metre'den daha yakınına yaklaşmayın. Aslında siz hiçbir zaman bir leoparın yanına yaklaşmasanız daha iyi olur. Çünkü bir leopar 2 saniye içinde tam 75 km. hıza çıkabilir. Bu durumda, aynı süre içinde sadece 25 km. hız yapabilen bir insan olarak, pek şansınız yok gibi görünüyor.

Yüzyıl kadar önce, kendini beğenmiş bir Amerikalı güreşçi “**Ben bir aslanla güreşeceğim**” diye tutturmuş. Derdi de, insanların aslanlardan daha kuvvetli olduğunu ispat etmekmiş.

Galiba çocukluğunda çok fazla *Tarzan* çizgi romanı okumuş ve okuduklarının etkisiyle böyle saçma bir işe kalkışmış.

Karısı onu bu işten vazgeçirmeye çalıştıysa da sözünü dinletememiş ve adam yüzlerce kişinin gözü önünde aslanla güreşerek onu yenmiş!

“Ne!! Aslanı yenmiş mi?” dediniz?

Evet güreşçi aslanı yenmiş ancak işin içinde küçük(!) bir hile varmış. Güreşçinin adamları, ringe çıkmadan önce aslanın ağzını uzaktan görünmeyen bir ağ ile sıkıca bağlamışlar. Pençelerine ise babaannemin ördüğü patikler gibi patikler geçirmişler.

Eh, bu şartlar altında aslan ne yapsın, moral olarak çökmüş bir kere.

Eğer bu küçük hile yapılmamış olsaydı, değil güreşçi, Tarzan’ın kendisi gelse (kırk kaplan

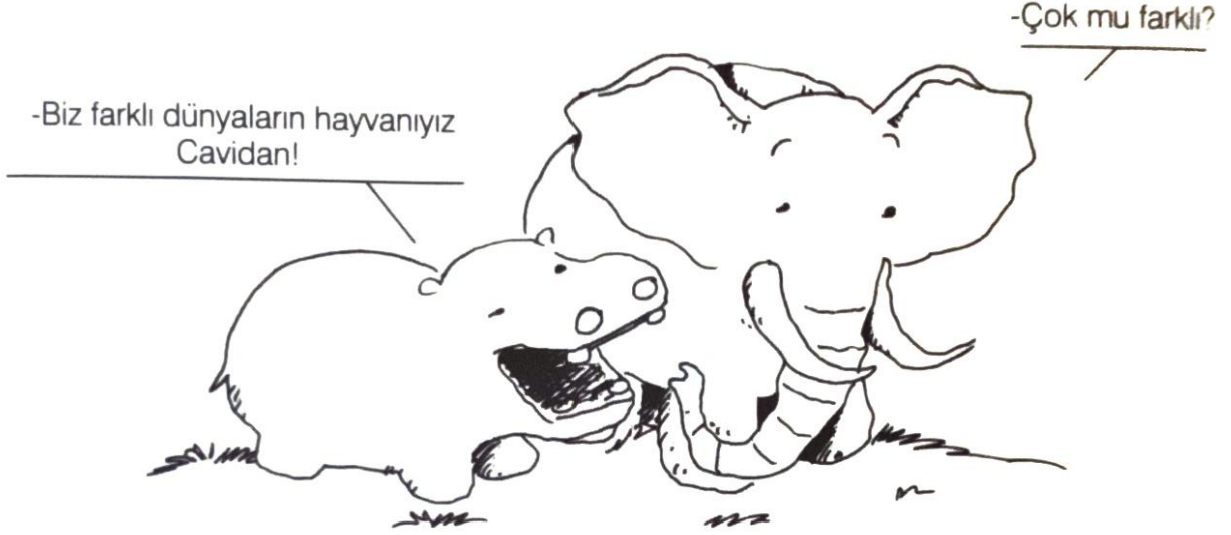
gücündeki Fantoma da olabilir) öyle filmlerdeki gibi bir aslanı kol gücüyle yenmeyi, ancak rüyasında görürdü.

Güç kuvvet konusunda ayıların da hatırı sayılır bir yeri vardır.

Bir boz ayı, bir arabanın kapısını kâğıt gibi bükebilir hele de arabanın içinde bir kavanoz bal varsa bunu arka arkaya 10 kez yapabilir.

Fillerin de çok güçlü olduklarını söylemeye gerek yok sanırım. Ancak onların 40 bin ayrı

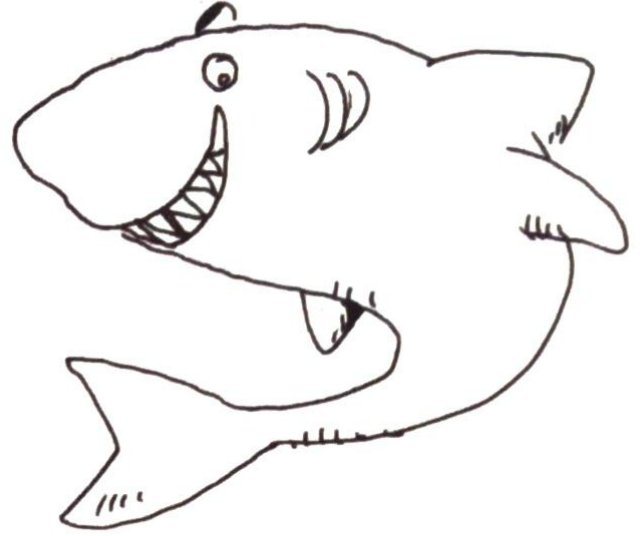
kasdan oluşan o muhteşem hortumlarının, bir insanı tutup bir ağacın tepesine rahatlıkla fırlatabileceğini sakın aklınızdan çıkarmayın.

Hipopotamlar! Ne zaman bir hipopotam görsem.. Hipopotam da kim mi oluyor? Suaygırısı canım. Evet ne zaman bir hipopotam görsem gülmekten kendimi alamam o devasa ağızlarını açıp, minicik kulaklarını titretmeleri bana çok komik gelir. Ancak bir hipopotama da çok fazla yaklaşmak hiç akıllıca bir şey değildir. Çünkü çeneleri bir ağaç kütüğünü parçalayabilecek kadar güçlüdür.

Ş u A c a y i p H a y v a n l a r

-Gel canım gel! Burası boyu geçmiyo!

Fakat ısırma konusunda kimse köpekbalıklarıyla yarışamaz. Bir köpekbalığı ağzını sıkıca kapattığında dişlerinin her bir santimi 3 tonluk bir basınçla sıkar. Artık arada kalanın canı çıksın demeye bilmem gerek var mı?

Goriller bir tüfeğin namlusunu çubuk kraker gibi kırabilir, boğalar ise duvar kalınlığındaki tahta perdeleri bir kafa darbesiyle paramparça edebilirler.

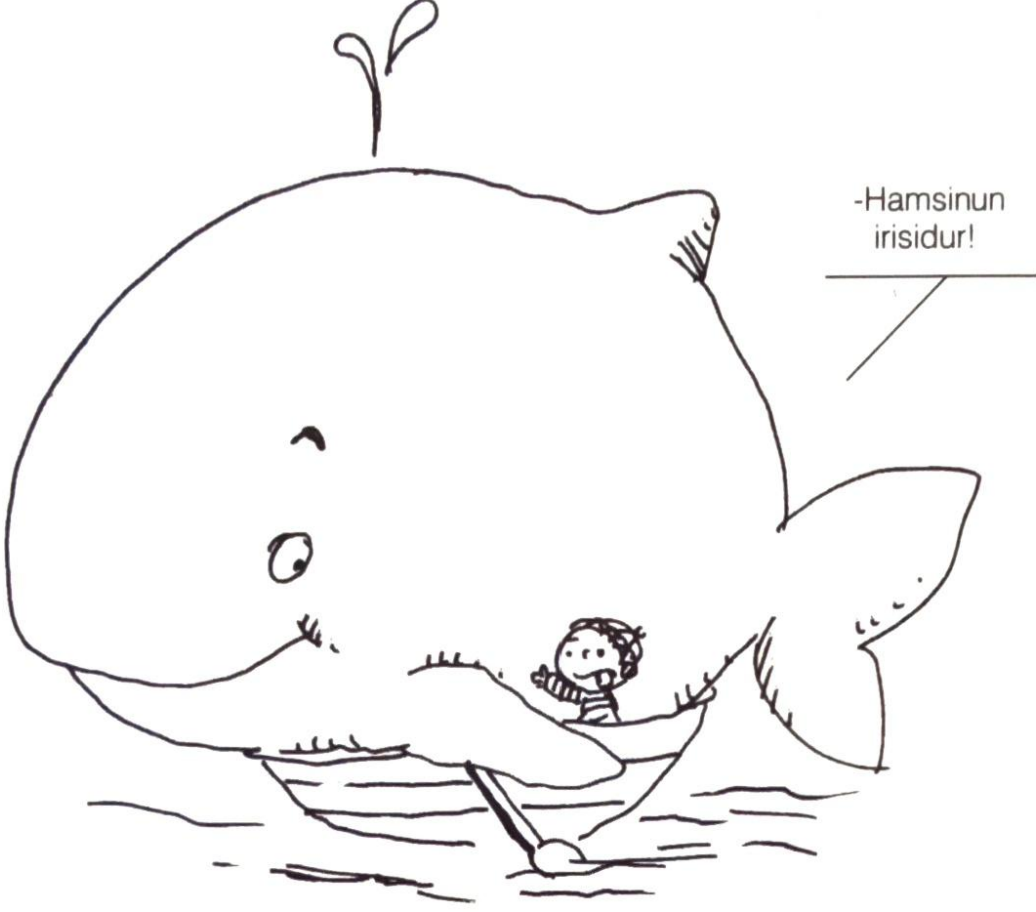
Ş u A c a y i p H a y v a n l a r

Sakın merak etmeyin, kendinizi yeryüzünün en zayıf ve güçsüz canlısı olarak da görmeyin! Sizi sakinleştirecek ve hayvanların karşısında ezik duruma düşmekten kurtaracak bölüme geldi sıra.

Evet, Allah her hayvana ne kadar kuvvet gerekiyorsa o kadar kuvvet vermiş. İnsana ise bir miktar kuvvetle birlikte kas gücünden çok çok çok daha önemli bir güç olan AKIL nimetini vermiş. İşte biz aklımızı kullanarak, o korkunç aslanlarla sirklerde oyuncak gibi oynarız. Küçük çocuklar ellerine aldıkları cılız sopalarla dev gibi mandaları suya götürür; sonra da susuz getirir. (Ancak mandaların bundan hiç hoşlanmayacağı kesin!) Minicik bir kız çocuğu 2 tonluk

Ş u A c a y i p H a y v a n l a r

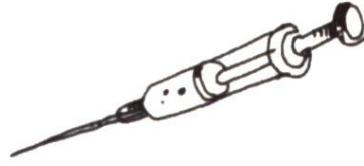
bir ineğin memelerine asılıp bir kova süt sağlar. Hipopotamları hayvanat bahçelerine kapatıp, karpuz kabuğu ile besleriz. Tonlarca ağırlıktaki balinaları gemilerimize çekip, yağlarından mum yaparız.

Biz insanız, Allah bizi yeryüzündeki bütün canlılardan çok daha üstün yarattı.

İsterseniz gidip bir aynaya bakın ve hazır aynaya bakmışken, Allah'ın sizi bütün canlılardan çok çok çok daha güzel yaratmış olduğunu da görerek, O'na şükredin olur mu...

Hayvanlar hastalandığında...

HA..HA..HA..HAPŞUUU!

Üzerinize afiyet çocuklar. Ben biraz üşütmüşüm. Bir nane limon kaynatıp, kalınca bir battaniyeye sarıldım. Belki biraz terlersem kendimi daha iyi hissederim. Olmazsa yarın bir doktora giderim. Umarım bana iğne vermez! Allah'ım lütfen iğne olmasın, en acı şurubu içmeye, en iri hapları yutmaya razıyım, iğne olmasın ne olur!

Ama iyileşmem için iğne vurulmam gerekiyorsa elbette vurulurum. Üst kat komşumuzun bir oğlu var; adı Gürbüz. Geçenlerde hastalan-

miş. Doktor iğne vermiş, annesi diyor ki, “Bizim Gürbüz onca iğneyi yedi ama gık bile demedi!”

Evet, elbette iğne vurulmam gerekiyorsa vurulurum. Ama kimse benden Gürbüz kadar cesur olmamı beklemesin. Yalan yok, iğneden korkuyorum. Ama Gürbüz de fareden korkuyormuş. Oysa ben ne fareden, ne de başka bir hayvandan korkarım. Bırakın korkmayı ben hayvanları çok severim.

Madem, söz hayvanlardan ve hastalıktan açıldı, size bir hatıramı anlatayım dinler misiniz? Dinleyin yoksa iğne yaparım!

Şaka şaka...

...

Uzun yıllar önce, evimizin bahçesinde yaşayan ve babamla birlikte ava giden bir köpeğimiz vardı. Adı Torlak'tı ve kıvrır kıvrır kahverengi tüyleri olan ilginç bir köpekti. İyi bir av köpeği olmalıydı ki, hayatının son günlerine kadar bizim evin bahçesinde yaşadı.

Bir yaz günü ben Torlak'ı tıpkı bir inek gibi bahçede otlarken gördüm!

Evet, Torlak obur bir köpekti. Onun, fasulye, pilav, çaya batırılmış ekmek ve revani yediğini görmüştüm ama, bu kadarını hiç beklemediğim.

Torlak gözlerimin önünde resmen otliyordu. Akşam babam gelince daha kapıda önünü kestim ve Torlak'ın inekler gibi otladığını hemen oracıkta rapor ettim.

Babam işten eve yorgun gelen bir adamdı,

ama benim sorularımı asla cevapsız bırakmazdı:

“Karnı ağrıyordur!” dedi.

“Nasıl yani?” diye sordum.

“Karnı ağrıyordur evladım. Köpeklerin karnı ağrıdımı gidip ot yerler!” diye cevap verdi.

“Köpeklerin karnı ağrır mı?

“Ağrır.”

“Sonra da gidip ot yerler öyle mi?”

“Evet, ilaç içecek değiller ya canım!”

“Peki nereden bilirler karınları ağrıdığına gidip ot yiyeceklerini”

“Allah bildirir.”

“Doğru otu nasıl buluyorlar?”

“Allah buldurur..”

Daha sonraları ben Torlak’ı pek çok kez bahçede otlarken gördüm. Demiştım ya, obur ve şişko bir köpekti Torlak; demek ki sık sık, karnı ağrıyordu.

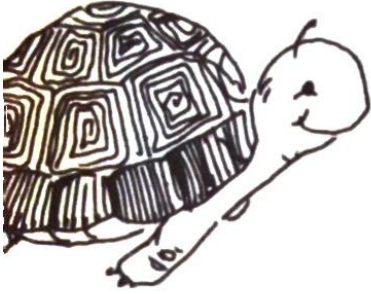
•••

Allah hayvanlara düşmanlarından korunmaları için çeşitli özellikler vermiştir. Mesela, kaplumbağaların sert kabukları vardır, kuşlar uçar

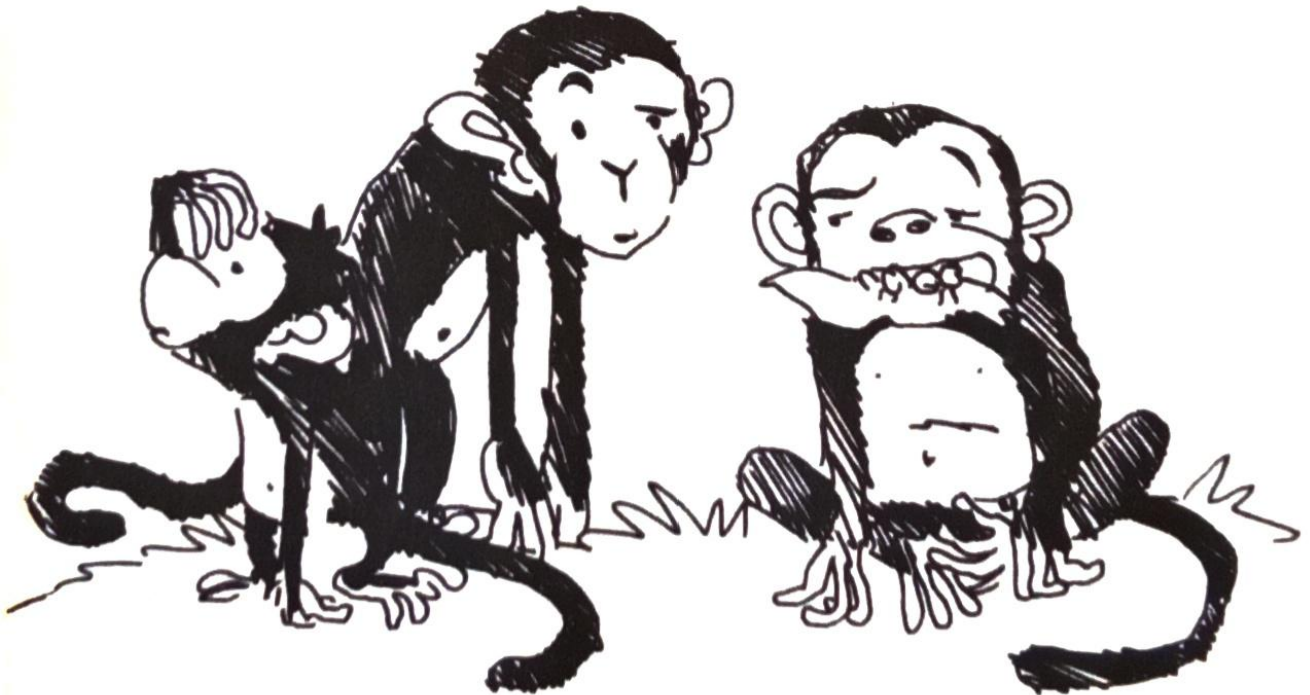
gider, antiloplar çok hızlı koşar, kurbağalar suya atlar.. Hastalanan hayvanlar da Allah'ın kendile-

rine öğrettiği türlü türlü şekillerde hastalıklarını tedavi etme yöntemlerine başvururlar.

Şimdi size çok ilginç bir iki örnek vereceğim:

- Maymunlar, genellikle yaprak, meyve gibi şeyler yerler. Bazen bu yaprakları hiç çiğneme-den olduğu gibi yutarlar. Bunu oburluklarından değil, bile bile yaparlar. Çünkü çiğnenmeden yutulan o yapraklar, mide ve bağırsaklarındaki

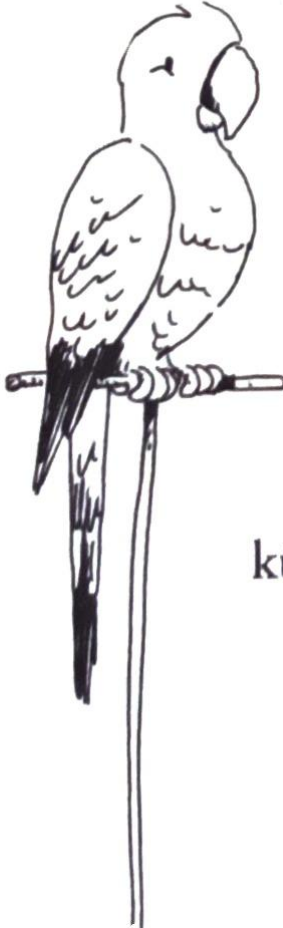

parazitlerin dışarıya atılmasını sağlar. Nasıl, iyi fikir değil mi? İyi ama, sadece maymunlar için!

Ayağından veya elinden yaralanan bir maymun ne yapar peki? Aleo bitkisini bulur ve bitkinin yapraklarını açarak içindeki sıvıyı yarasına sürer.

Sizce maymunlar aleo sıvısının yaralara iyi geldiğini, kendi kendilerine bilebilirler mi? Elbette hayır! Bunu onlara Allah bildirir.

• Papağanlar küçük ve renkli meyvelere bayılırlar. Ancak bu meyvelerin bazıları zehirlidir. Bu yüzden sık sık zehirlenmeleri gerekir. Ama hiç öyle olmaz, papağanlar her yemekten sonra üzerine birazcık çamur yerler. Bu çamur, midelerindeki zehiri emer ve dışarıya atılmasını kolaylaştırır.

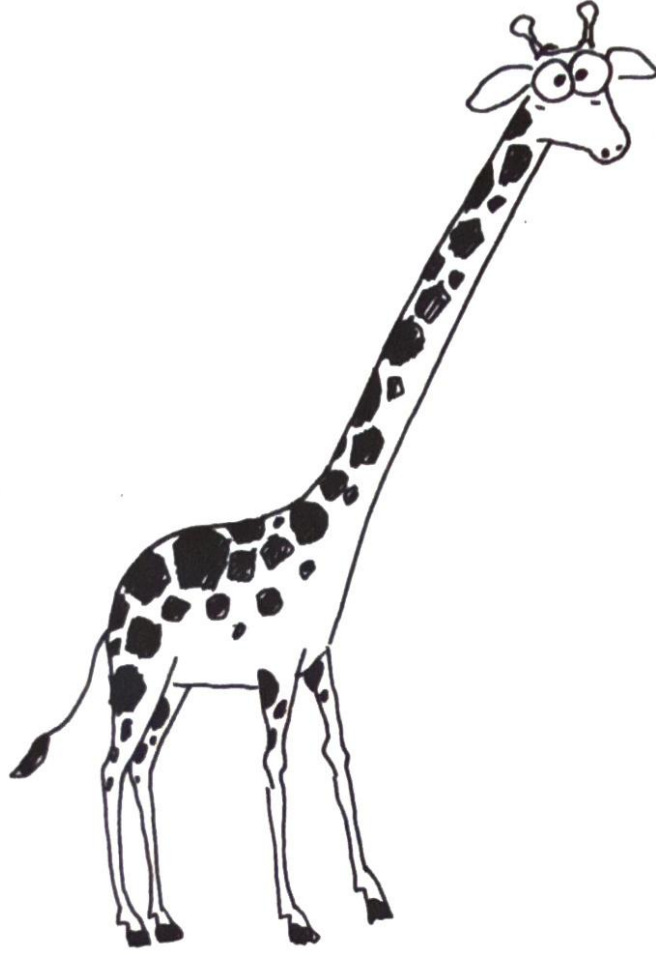
• Filler derilerindeki parazitlerden kurtulmak için, hart hart kaşırlar desem bana gülersiniz. Çünkü fillerin el ve ayaklarının kaşınmaya

pek uygun olmadığını herkes bilir.

Peki ne yaparlar?

Çamura yatarlar. Evet filler çamur buldukla-
rında hemen çamura yatarlar. Böylece parazitle-
rinden kurtulurlar.

Zürafaların uzun boyunları olduğu için kemik yapılarının çok güçlü olması gerekir. Bunun için de kalsiyum almaları şarttır. Nasıl alacaklar bu kalsiyumu?

“Serengeti’deki en yakın eczaneden?” desem bu sorunun cevabı değil, olsa olsa kötü bir espri olur.

İşte gerçek cevap:

“Buldukları kemikleri yalayarak!”

İşte böyle çocuklar! Gördüğünüz gibi Rabbi-miz, her birine apayrı özellikler verdiği hayvan-ların sağlıklı bir hayat sürmeleri için de ayrı ayrı ilhamlar vermiş. İnsanlara da akıl vermiş. Hem bütün bu harikalıkları düşünüp ibret alalım, hem de kendimiz için iyi olanı kötü olandan ayıralım diye.

“Ha..ha..ha..Hapşuuu!

Ben bir nane limon daha içsem iyi ola-cak...”

-Koca kitapta bi prenses vardır herhalde!

Hayvanlar nasıl uyur?

NASIL uykum var bilemezsiniz. Ancak uyuyamam çünkü yazımı bitirmeliyim. Ama daha ne yazacağımı bile bilemiyorum. O kadar uykum var ki, göz kapaklarımdın üzerinde koca bir fil sürüsü oturuyormuş gibi hissediyorum. Yo hayır! Yazımı bitireceğim. İşte uzandığım kanepeden kalkıyorum ve çalışma odama geçiyorum.

Hey o da ne?

Masamın üzerindeki küçük kavanozda yaşayan şişko kırmızı Japon balığı gecenin bu saatinde hâlâ daha uyanık ve iri gözleri olabildiğince açık. Başını kavanozun camına dayamış, ve dışarısını seyrediyor.

“Seni küçük şişko! Uykun yok mu senin?”

Durun bir dakika! Balıklar uyur mu? Ya öteki hayvanlar? Kedilerin ve köpeklerin uyuduklarını biliyorum. Peki antiloplar, filler, böcekler, yılanlar... Çocuklar, ne yazmam gerektiğini buldum işte! “Hayvanlar nasıl uyur?”

Suyun altında, tatlı rüyalar

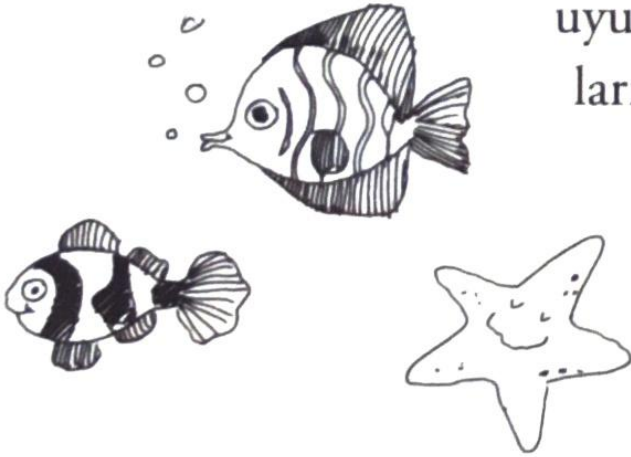
Balıklar su içinde hareket etmeden duramazlar. Yüzgeçlerini devamlı hareket ettirmek zorundadırlar. Bunu yapmazlarsa suyun dibine doğru batarlar. Ancak onların da

uyumaları gerekir. Uyuyacakları zaman “yüzme kesesi” adı verilen organlarını hava ile

doldururlar. Böylece hareket etmedikleri halde, batmadan belli bir derinlikte durabilirler.

Hey durun bir dakika!

Birisi, “Köpekbalıklarının yüzme keseleri yoktur” mu dedi?

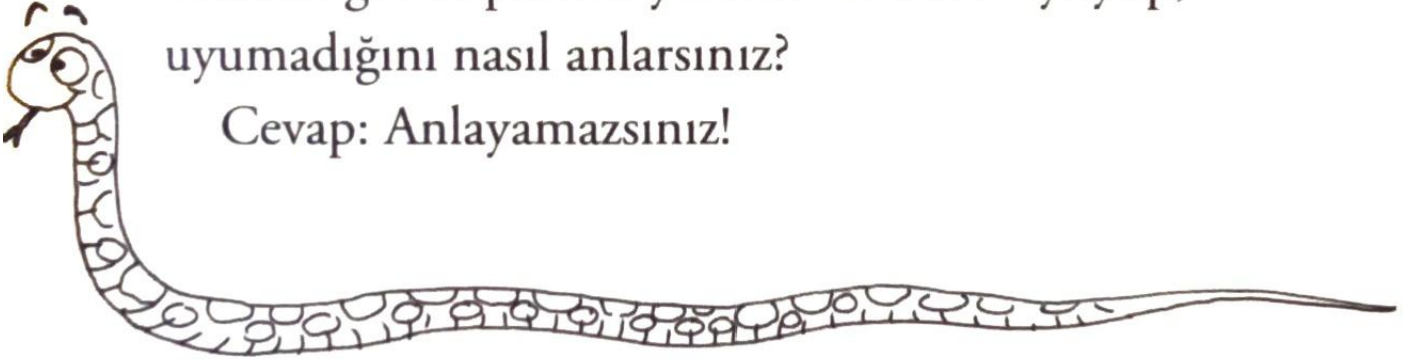

Evet bu doğru köpekbalıklarının yüzme keseleri yoktur. O yüzden 24 saat durmadan hareket etmek zorundadırlar. Ama onlar da uyur. Köpekbalıkları birer 'UYURYÜZER' dir. Tıpkı uyurgezerler gibi uyurken; bir yandan da yüzerler.

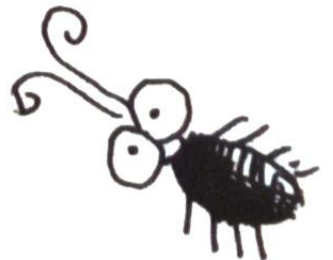
Her zaman açık gözler

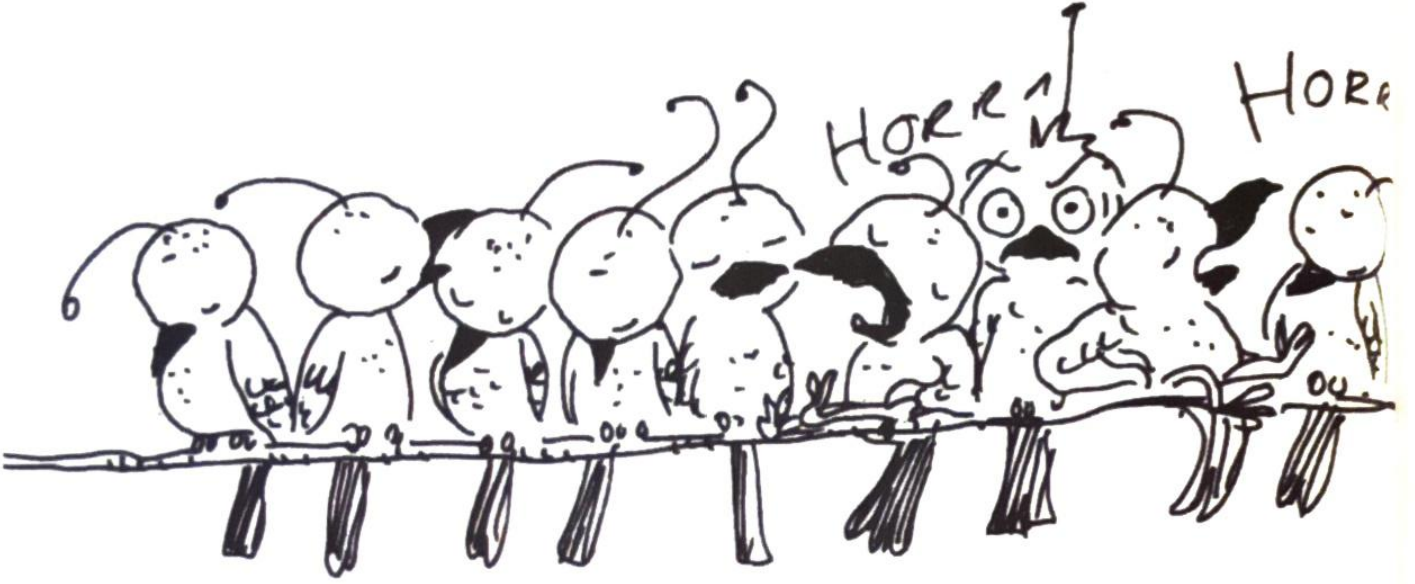
Bir canlının uyuyup uyumadığını gözlerine bakıp anlayabilirsiniz. Göz kapakları kapalıysa uyuyor olabilir. Açıksa büyük ihtimalle uyumuyordur. Peki ya göz kapakları yoksa? Mesela yılanların göz kapakları yoktur. Onların uyuyup, uyumadığını nasıl anlarsınız?

Cevap: Anlayamazsınız!

Küçük böceklerin uyku sistemleri çok basittir. Hareket etme, olduğun yerde kal ve hiç kıpırdama yeter.

Dallarda uyku

Kuşlar ve tavuklar, ağaç dallarında uyurlar. Bu onlar için en güvenli yerdir. Uyurken, pençeleriyle dalları sıkıca kavrarlar. Öyle ki, uyanmadıkları sürece pençeleri asla gevşemez.

Kuşlar içinde en tuhaf uyku şekli filamingo-lara aittir. Tek ayakları üzerinde uyurlar.

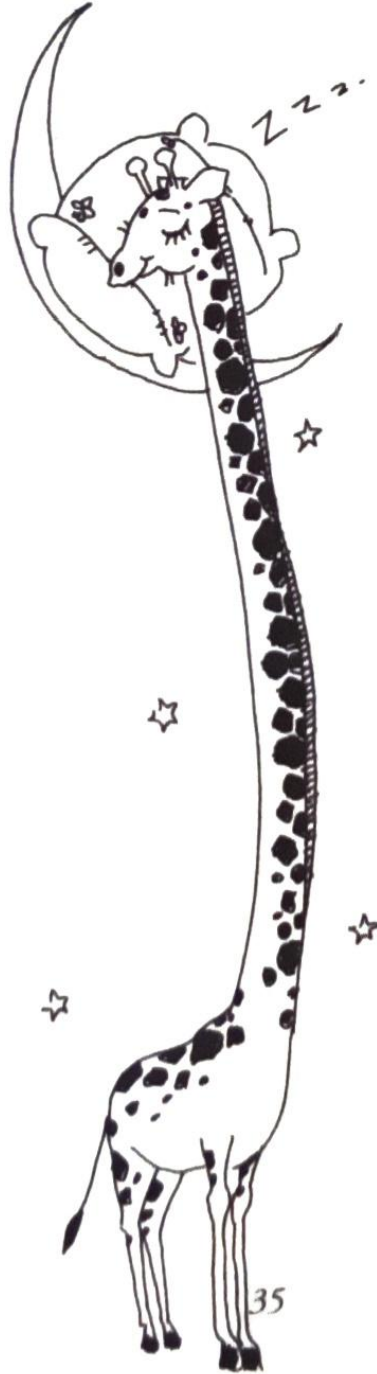
Bazıları ayakta uyur

Ayakta uyumak aslında pek çok hayvanın tercihidir. Mesela atlar, filler ve zürafalar ayakta uyuyanlardandır. Ayakta uyumanın en büyük avantajı, aniden uyanmayı gerektirecek bir du-

Ş u A c a i p H a y v a n l a r

rum olduğunda ayağa kalkmak için zaman ve enerji harcamamaktır.

Zürafalar ayakta uyurlarken o uzun boyunlarını bir ağaca dayarlar. Tıpkı bir yastığa baş koymak gibi, bir ağacın dalları arasına koyduğu başını ve boynunu ancak böyle dinlendirebilir.

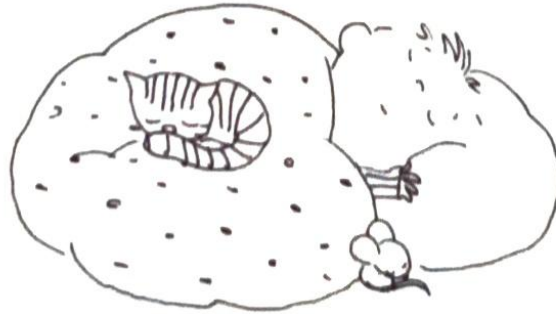

Kral penguenler de ayakta uyuyanlar sınıfındandır. Onlar yumurtalarını ayakları ile karınları arasında sıkıca tutarlar. Yumurtanın oradan kayıp buzun üzerine düşmesi, bir iki saniye içinde donması demektir. Bu yüzden kral penguen uyurken de çok dikkatli olmalıdır. Allah onlara öyle bir hassasiyet vermiştir ki, ayaklarının üzerindeki yumurta ile uyurlarken dışarıdan gelebi-

lecek en küçük bir titreşimi hisseder ve hemen uyanırlar. Mesela kalabalık koloniler halinde yaşadıkları için sık sık birbirlerine çarparlar. Böyle bir durumda penguen hemen uyanır ve yumurtasını kontrol eder.

Uykudan bahsetmek uykumu açtı desem inanır mısınız? Ama yine de uyuyacağım. Çünkü sabah erken kalkmalıyım. Umarım siz bu yazıyı okurken uykunuz gelmemiştir. Geldiyse de, hepinize iyi uykular, renkli rüyalar...

Kış kapıyı çalınca...

AĞUSTOSBÖCEĞİ ile karıncanın hikâyesini duymayan yoktur her halde. Yoksa var mıdır? Varsa da yoksa da, ben hikâyeyi kısaca özetleyeceğim. Çünkü konumuzla yakından ilgili. Bundan da önemlisi; yazıya başlamam için dikkat çekici ve çarpıcı bir girişe ihtiyacım var!

La Fontaine adındaki Fransız yazar, kısa hikâyelerinden birinde, bir ağustosböceğinden bahseder. Söz konusu ağustosböceği, güzel güneşli bir yaz gününde, bir papatyanın tam ortasına oturmuş şarkı söylüyordur. Neşeli neşeli şarkı-

sını söylerken yoldan geçen bir karıncaya gözü takılır. Sırtında kocaman bir mısır tanesi taşıyan karınca, kan ter içinde kalmıştır.

Ağustosböceği onun böyle güzel bir günde, bu kadar çalışıyor olmasına bir anlam veremez. Bir anlam veremediği için, karınca ile alay eder.

Karınca ise, bütün bu çalışmalarının soğuk kış günlerine hazırlık olduğunu söyler. Hikayenin devamında karınca haklı çıkar; ağustos böceğini ise, gerçekten çok zor günler beklemektedir...

Ağustosböcekleri gerçekten de tembel midir? Hayır asla! Yeryüzündeki tüm hayvanlar gibi onlar da üzerlerine düşen vazifeleri eksiksiz yerine getirirler. Bence bu, La Fontaine'in bir iftirası. (Laf aramızda onun da hikâyelerinin çoğunu başkalarından arakladığını söylüyorlar!)

Neyse konumuz bu değil asıl konumuz, yani size bu yazıda asıl anlatmak istediğim konu, hayvanların kışı nasıl geçirdikleri ve karıncalardan başka hangi hayvanların, kış için ne tür hazırlıklar yaptıkları.

İçimden, “tavşanlar tarhana kurutur, geyik-

ler turşu kurar, antiloplar konserve yapar, karcıncalar pekmez kaynatır, ve ornitorenkler yufka açar” diyerek sizi gülmekten kırıp geçirmek geliyor ama bunu yapmayacağım. Çünkü kış, doğada yaşayan hayvanlar için, en az insanlar kadar ciddi bir konudur. Ama Allah her birine hayatlarını sürdürebilecekleri birer özellik ve imkân verdiği için, en zor şartlarda yaşayan canlılar bile, karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelebilirler.

Geyikler

Geyiklerin ayılar gibi, bir ağaç kovuğunda ya da sıcak bir mağarada yatıp uyuma şansları yoktur. (Bu arada ayıların kışı nasıl geçirdiğini de anlatmış oldum) Bu sebeple, yiyecek bulma telaşları kışın da devam eder. Fırtınalı günler hariç hemen her gün yiyecek bulmak üzere dolaşırlar. Onların en sevdikleri besinleri olan meyveler, yeşil otlar ve mantarlar, elbette artık kalmamıştır. Geriye kala kala yapraklarını kışın da dökmeyen bazı ağaçlar ve onların kabukları kalmıştır.

Kış sonuna doğru yiyecek bulma işi oldukça zorlaşır. Hele sürü çok kalabalıksa, geyiklerin işi çok daha zor olur.

Erkek geyiklerin boynuzları kışın düşer. Zaten, kimse sürünün en güzel kızı için kavga edecek durumda değildir artık. Herkesin tek derdi, yiyecek bulmaktır ve kavgalar genellikle bir parça ağaç kabuğu için yapılır.

İşte geyiklerin kış günleri böyle geçer ve birbirine benzer. Yaşlı ve hasta geyiklerin çoğu göremese de, kış bir gün biter ve karların eriyip

derelere karışmasıyla birlikte, Rabbimiz yeryüzüne “Uyan!” emrini verir. Yemyeşil otlar, tap-

taze meyveler, çiçekler her bir tarafı sarar.

Bahar bütün güzelliği ile dağlara tepelere çadırlarını kurar. Geyikler karınlarını istedikleri kadar doyurur, erkeklerin boynuzları yeniden çıkar ve bir süre sonra da sürüye, pek çok yavru geyik katılır.

Önceden hazırlık yapanlar

Kışa, kış gelmeden hazırlık yapan hayvanlara çok güzel bir örnek ağaçkakanlardır. Sivri ve olağanüstü gagalarıyla en sert ağaçların gövdelerinde bile, binlerce küçük delik açan ağaçkakanlar; bu deliklere topladıkları fındıkları yerleştirirler. Ancak sincaplar çalmasıdır diye delikleri mümkün olduğu kadar küçük açarlar ki, fındıklar kolay kolay dışarıya çıkmasın. Son-

-Ne kadar fındık varsa, hepsini kaktı be!

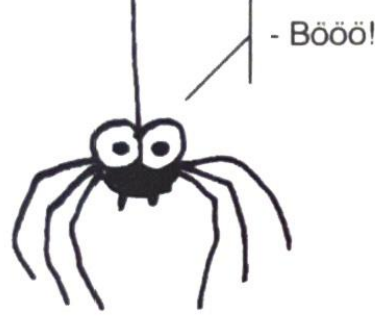
bahara kadar tamamlanan bu işlem sayesinde, ağaçkakanlar kışı yiyecek arama derdi olmadan geçirirler.

Kış için yazdan hazırlık yapan başka hayvanlar da vardır. Vahşi kediler ve dağ aslanları avlarını toprağın altına gömerler. Ancak bunların ömrü çok uzun olamayacağından; bu işlem için “kısa vadeli bir yatırım” diyebiliriz.

Kutup ayıları avladıkları fokları kar ve buz yığınları altında biriktirirler. Onlar için bu mesele değildir. Çünkü kutuplar buzdolaplarımızın derin dondurucularından bile daha soğuktur! Yani depolanan erzak, yıllarca bozulmadan kalabilir.

Ancak, dondurulmuş yiyecekten hoşlanmayan kutup ayıları, yolunu kaybetmiş yağlı bir fok bulmak için, uzun ve zahmetli bir yolculuğa çıkmak zorundadır.

Ş u A c a y i p H a y v a n l a r

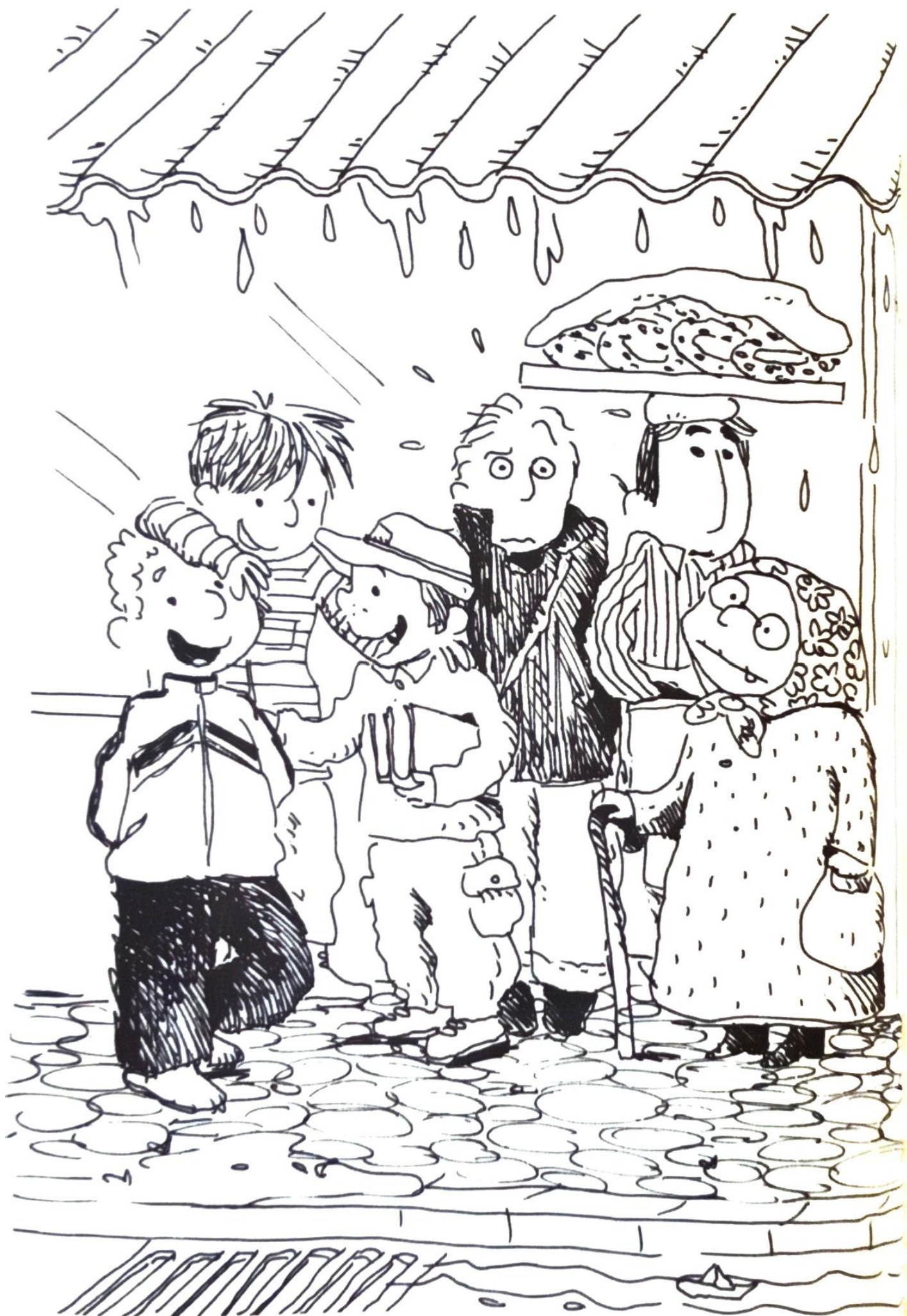
Kış için erzak biriktirme konusunda bir başka uzman da örümceklerdir. Sıcak yaz günlerinin vızıltılı sinekleri, bildiğiniz gibi kışın ortadan kaybolurlar. O yüzden örümcekler ağılarına düşen sinek ve küçük böceklerin bir kısmını, ağılarıyla iyice sarıp sarmaladıktan sonra ağılarının—yani evlerinin— uygun bir köşesine, sakla zamanı gelir zamanı misali asıverirler.

Arılar, her zaman kendi yiyeceklerinden binlerce kat daha fazla bal yaparlar. Bu fazla balın sabah kahvaltı masanızda ne işe yaradığını biliyorsunuz. Bal üreticileri her zaman arı kovanla-

rında kış için bir miktar bal bırakırlar. Doğadaki arılar ise, aslında kışın yiyecekleri balı üretmek için çalışırlar. Ancak bu çok risklidir. Çünkü aç gözlü bir insan veya obur bir ayı gelip bütün kileri bir seferde boşaltabilir. Bu tehlike yiyeceklerini birden fazla yerde biriktiren hayvanların başına gelmez. Bu kurnazların en ünlüsü sincaplardır. Onlar fıstık ve meşe palamutu gibi yiyecekleri ayrı ayrı yerlere gömerek saklarlar. İçlerinden bazılarını elbette unuturlar. O unutulmuşlar ne olur dersiniz?

Ağaç! Aynı şey, kargalar için de geçerlidir. Onlar da sakladıkları meşe palamutlarının bir kısmını unutarak “senin de bir ağacın olsun” kampanyasına gönüllü üye olurlar.

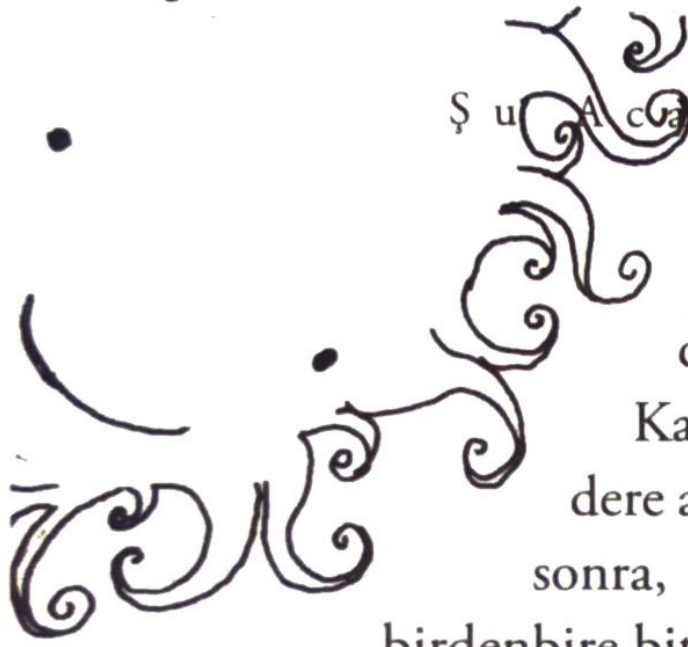

Yağmur altında

GEÇENLERDE yağmura yakalandım. Gökyüzü birden mor rengi bulutlarla kaplandı ve kararan gökyüzü ardarda çakan şimşeklerle aydınlanmaya başladı. Çok geçmeden, gürleyen bulutlardan, iri iri damlalar halinde yağmur yağmaya başladı.

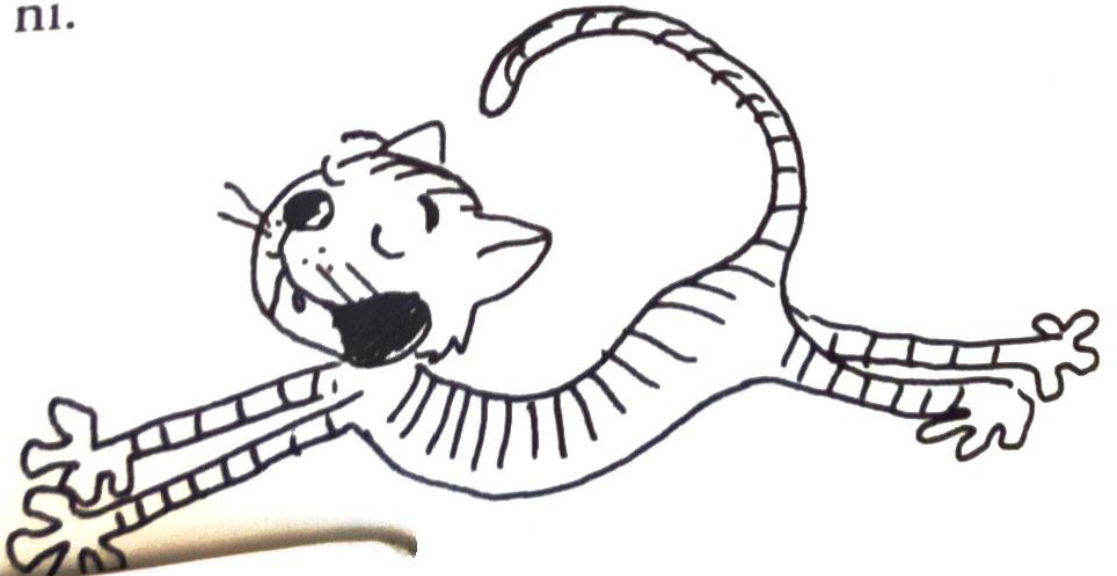
Hemen bir dükkanın vitrininin önüne sığıniverdim. Kısa bir süre sonra aynı vitrinin önüne bir yaşlı teyze, üç-beş neşeli genç ve bir simitçi de sığıniverdi. Burası hepimizi yağmurdan koruyacak kadar geniş bir yer değildi. Ancak yağmur o kadar hızlı yağıyordu ki, hiçbirimiz oradan bir adımcık bile öteye gidemezdik.

Çaresizce beklemeye başladık. Yağmur yağdı yağdı yağdı.. Kaldırımın kenarından küçük bir dere akmaya başladı. Bir çeyrek saat sonra, ansızın bastıran yağmur, yine birdenbire bitiverdi.

Kara bulutlar dağıldı ve güzel güneş, sıcak ışıklarını cömertçe üzerimize saçmaya başladı.

Yağmurun durmasıyla birlikte tombul bir kedi, iki apartman arasında kalan minicik bir delikten gerine gerine dışarıya çıktı. Tüyleri kupkuruydu. Doğrusu şu kedilere hayranım. Sıcak havalarda serince yerler buluyorlar, soğuk havalarda ise sıcak köşeleri kimselere kaptırmıyorlar. Böyle yağmurlu günlerde ise, hemencecik saklanacak bir deliğe atıveriyorlar kendilerini.

Her zamanki gibi yine öteki hayvanları düşünmeye başladım. “Acaba doğada yaşayan başka hayvan dostlarımız, yağmurlu günlerde ne yaparlar?” diye sordum kendi kendime. Evime gelip, bütün çabalarımın rağmen ıslatmaktan kurtaramadığım elbiselerimi değiştirdim ve bilgisayarıma başına oturup, hayvanların yağmurlu günlerde neler yaptıklarına dair bilgi toplamaya başladım.

Öyle ilginç şeyler buldum ki, sizlere anlatmadan yapamayacağım.

KAÇIN! KAÇIN! KAÇIN! YAĞMUR BAŞLIYOR!

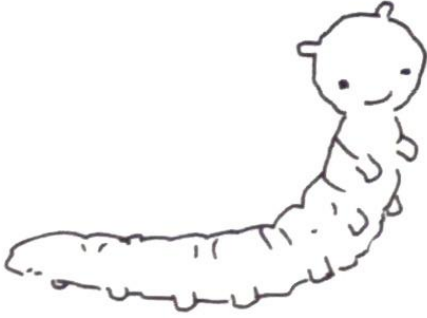
Çoğunlukla ağaç dallarında yaşayan kuşlar, yağmurun başlamasıyla birlikte kendilerini kocaman bir yaprağın altına atarlar.

Kurnaz tilki, en yakındaki deliğe kafasını sokar. Bu bazen komşusunun evi de olsa, tilki için farketmez. Biraz yüzsüzlük, ıslanmaktan iyidir!

Orangutanlar, yaşadıkları dev ormanlarda, kocaman yapraklar olduğu için onları koparak, başlarının üzerinde tutarlar. Alın size harika bir yaprak şemsiyesi!

Bazı hayvanlar ise beklenenin tam aksine hareket ederler. Mesela ceylanlar ve geyikler. Her zaman tetikte olmak zorunda olan bu hayvanlar, yağmur sesinden dolayı, kendilerine yaklaşmakta olan bir aslanın ya da avcının ayak seslerini duyamazlar. O yüzden saklanmak yerine açıklık bir yere gidip, öylece beklerler. Birazcık ıslanmak, akşam yemeği olmaktan iyidir değil mi?

Avustralya'da yaşayan bir tür sülük, yağmur yağdığında topraktaki evinden dışarıya atar kendini. Sonra da etraftaki ağaçların dallarına çıkar. Sonra da yağmur damlaları ile birlikte, aşağıdan geçen hayvanların üzerine atlar. Aşağıdan

geçenler ise,—mesela bir kanguru— üzerine düşenin sülük olduğunu anlamaz bile. İri taneli yağmurlu günler, bu beleşçi sülükler için bedava seyahat zamanıdır!

Bazı karıncalar, uzun süre yağın yağmurlardan sonra oluşan küçük derelerde boğulmamak için bir araya gelirler ve karınca topları oluşturu-

rurlar. Bu karınca topları suda batmaz ve suyun akışıyla birlikte sürekli döner dururlar. Böylece, alttaki karıncalar yukarıya çıkıp hava alırlar. Top yine döndüğünde ise, bu sefer üsttekiler suyun içene girer, suyun içindekiler ise dışarıya çıkıp hava alır. Altta kalanın canı çıkmaz ve bu iş böyle sürüp gider. Ta ki, kuru bir kara parçasığına varana kadar.

Yağmurlu günlerde belki biraz ıslanabiliriz. Ama, yağmur yeryüzündeki tüm canlılar için çok değerlidir. Hele sık sık kuraklık tehlikesi haberleri işittiğimiz şu günlerde, Allah'a bize bol bol bereketli yağmurlar vermesi için dua edelim. Belki hiç beklemediğimiz bir anda yağmura tutuluveririz ve sıırıslıkla ıslanırız ama bu, susuz kalmaktan iyidir değil mi?

-Abi burası kaçınıcı sayfa?

Sıcak havalar kimi bozar?

SICAK! SICAK! SICAK! Hava çok sıcak! Serinlemek için ne yapmalı? Kocaman bir bardak soğuk limonata mı içmeli? Ya da, kaymaklı dondurma külahının içine mi düşmeli? En iyisi evden hiç çıkmamak. Bütün pencereleri açıp “Allah’ım ne olur serin bir rüzgâr estir” diye dua etmeli belki de. Aslında serin gölgelikli bir ağaç altında yatmayı tercih ederim. Elbette, aynı anda hem limonata içmek, hem de dondurma yemek mümkünse en güzeli...

Sıcak havalarda, etrafınıza bakın, hiç kedi göremezsiniz. Çünkü kediler, soğuk kış günlerin-

de nasıl en sıcak köşeleri buluyorlarsa, ortalığın cayır cayır yandığı yaz öğleleri de, en serin ve en gölgeli kuytuları bulup, oracığa postu sererler.

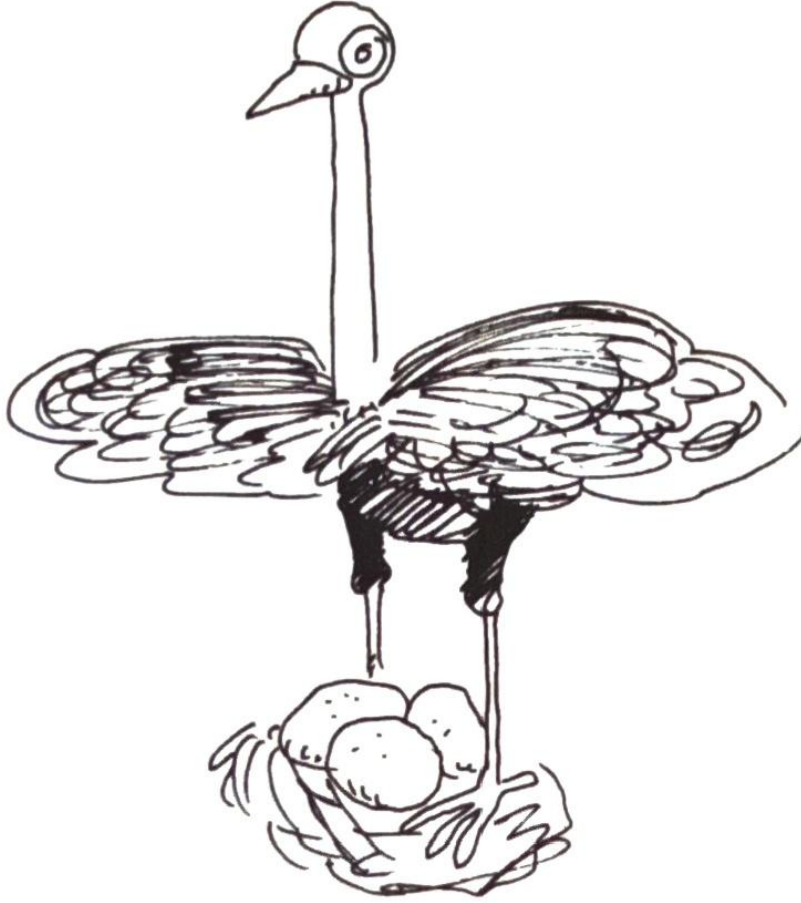
Peki öteki hayvanlar? Sıcak, sımsıcak zamanlarda ne yaparlar biliyor musunuz?

Özellikle çöllerde yaşayan bazı hayvanlar, sadece geceleri yuvalarından dışarıya çıkarlar. Çünkü çöl geceleri serin olur. Fakat, her hayvan geceleri avlanamaz. Gece şartlarına uygun yaratılmamışlardır. Karınlarını doyurmak için gündüzleri dolaşmaları gerekir.

Güney Afrika'nın uçsuz bucaksız sahralarında yaşayan yer sincapları, kocaman kuyruklarını kaldırıp kıvrarak, kendilerine çok güzel bir gölgelik yaparlar. Tabii güvenli bir ağaç gölgesi bulana kadar..

Sahralarda çok az ağaç bulunur. Bulunanlar da genellikle cılız ve ince ağaçlardır. Elbette bu ağaçların gölgeleri de kendileri gibi ince ve dar olur. Ama tavşanlar, vücutlarını iyice gererek, bu ince gölgeliklerden faydalanabilirler.

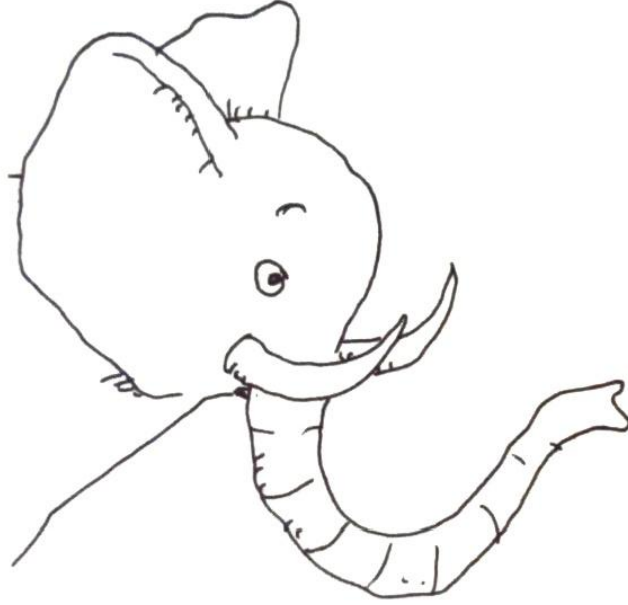
Afrika deve kuşları, yumurtalarının kızgın

güneş altında omlet olmaması için, o kocaman kanatlarını açıp gölge yaparlar.

Pek çok hayvan, sıcaklarla birlikte tüy döker. Bu bizim kışın giydiğimiz kalın elbiselerimizi dolaba kaldırıp, ince ve açık renk kıyafetler giymemiz gibidir. Mesela tüyleri dökülen fil fokları, bütün yazı sahilde güneşlenerek geçirirler. Ancak derilerinin güneşten kavrulmaması için, sık sık üzerlerine ıslak kum atarlar.

Gergedanlar ise çamura yatarlar. Islak çamur bütün vücutlarını kaplar. Çamurdaki su buharlaşırken, onların da derileri serinler.

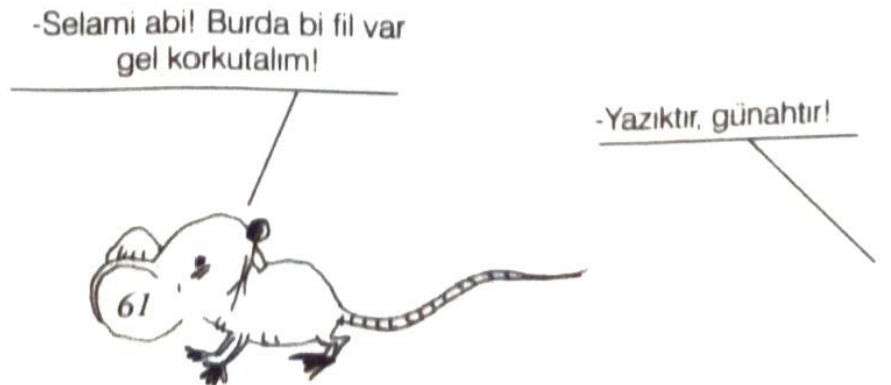

Fillerin kocaman kulakları serinlemek için çok işe yarar. Filler birer yelpaze gibi salladıkları kulaklarıyla kendilerine rüzgâr yaparlar. Ancak iş bununla bitmez. Fillerin kulaklarında pek çok ince kılcal damar vardır. Kan bu damarlarda dolaşırken, ısı havaya karışır. Böylece vücut ısıları düşer. Fillerin serinlemek için başvurdukları bir yöntem de, hortumlarıyla birbirlerine su püskürtmektir. Sanırım en eğlenceli olanı da bu! Özellikle yavru filler için!

Dağ keçileri şanslıdır. Havalar ısındıkça dağların tepelerine doğru çıkarlar ve daha erimemiş olan kar yığınlarının üzerine yatarlar. Bu, bir dondurma külahının içinde yuvarlanmak gibi bir şey olmalı!

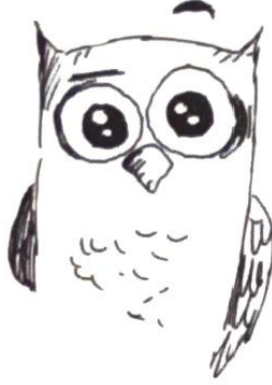
Aylara gelince.. Evet bir miktar tüy dökerler ama postları hâlâ daha çok kalındır. Bulabildikleri en yüksek ağacın, çıkabildikleri en yüksek dalına çıkarlar ve esecek en küçük bir rüzgârı bile yakalamaya çalışırlar.

Gördüğünüz gibi hayvanlar âleminde herkeşe bir kolaylık var. Belki, bir bardak soğuk limonata içemiyor, kocaman bir külah dondurmanın tadını bilmiyorlar ama hiç şikayet etmeden, sıcakta ve soğukta mutlu mesut yaşıyorlar.

Gecelerin kuşu: Baykuş

GÜNEŞ, altın sarısı ışıklarını toplayıp, en uzak-taki tepelerin arkasında kaybolunca, gece gelir. Gökyüzü koyu lacivert bir kadifenin üzerindeki minicik elmas taneleri gibi parıldayan yıldızlarla kaplanır. Gündüz duyduğumuz pek çok ses, yerini sessizliğe bırakır. İnsanlar uyur, kuzular, kediler, serçe kuşları ve güvercinler de.. Ama baykuşlar uyumaz. Çünkü onlar için hayat geceleri başlar.

Eğer bir gece yarısı aniden uyandıysanız ve bir türlü tekrar uyuyamıyorsanız, etrafınızı dinleyin. Yakınlardaki bir ağacın dalları arasından,

ya da kimselerin yanına bile yaklaşmadığı eski bir harabe evden şöyle bir ses duyabilirsiniz:

Hu hu! Hu hu! Huuu! Huuuuuuuu!

Sakın korkmayın! Bu bir baykuştur. Onun sesi, ne uğurdur ne de uğursuzluk. Sadece tanıdığınızda hayran kalıp çok seveceğiniz bir kuşun ötüşüdür. Çocuklar, inanın baykuşlar mükemmeldir. Bu yazıyı sonuna kadar okuduğunuzda bana hak vereceğinizden eminim.

Şışşışışt! Ama şimdi sessiz olun lütfen. Duyuyor musunuz?

Hu hu! Hu hu! Huuu! Huuuuuuuu!

Bir baykuş ötüyor.

Kanatlar ve tüyler

Gece avlanan bir kuş için en gerekli şey, avına sessizce yaklaşabilmektir. Hele fare ve tavşan gibi her an tetikte bekleyen ve hızlı hareket eden hayvanların peşindeyseniz, mutlaka sessiz olmalısınız.

Baykuşlar sessizlik konusunda rakipsizdirler. Hiçbir kuş, baykuş kadar sessiz uçamaz. Mese-

la, kazların metrelerce yukarıdan uçarken çıkardıkları kanat seslerini duyabiliriz. Ama Allah baykuşlara sessiz bir uçuş için çok özel kanatlar vermiştir. Onların kanat tüylerinin kenarları testere ağzı gibi tırtıklıdır. Böylece rüzgar oralarından sessizce süzülüp gider ve baykuş, avına tıpkı bir hayalet uçak gibi yaklaşır.

Bildiğiniz gibi geceleri soğuk olur. Baykuşların tüyleri o kadar kalındır ki, asla üşümezler. Bu tüyler sadece kalın bir palto görevini yerine getirmekle kalmazlar. Değişik renklerdeki baykuş tüyleri, onların avları ve düşmanları tarafından kolay farkedilmelerini engeller.

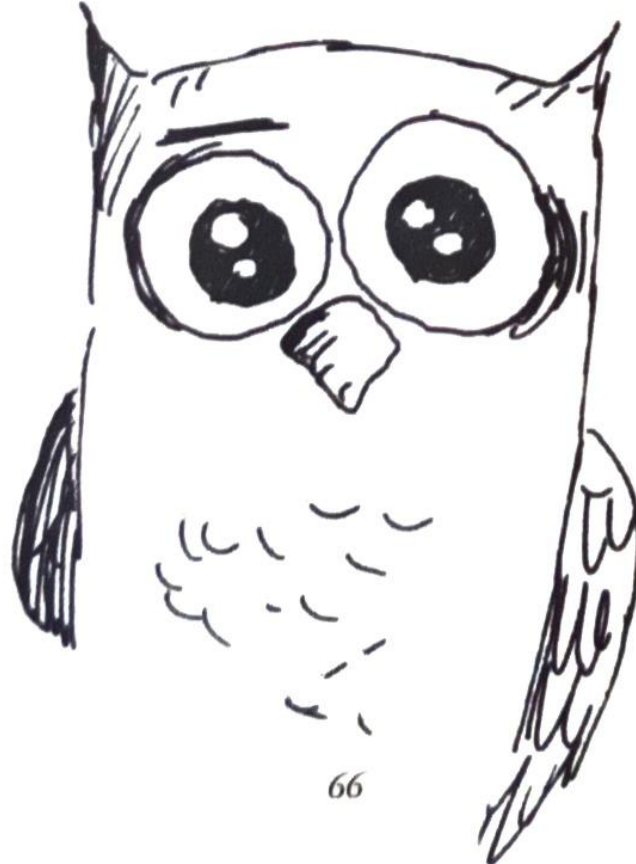
Mesela kar baykuşlarının tüyleri bembeyazdır. Tanıdığınız bir kar baykuşu var mı? *Harry Potter*'ın *Hedwig*'i mesela!

Ayrıca başlarının arka tarafında göze benzer benekler vardır. Bunlar baykuşa arkadan yaklaşmaya kalkanları korkutmak içindir.

Yavru baykuşlar kendilerine saldıran hayvanları kabarak korkuturlar. Tüylerini öyle bir kabartırlar ki, normal büyüklüklerinin üç-dört katı kadar gözüdürler. Ayrıca o kocaman gözlerini açarlar ve bu şekilde gerçekten de çok korkutucu ve acayip çirkin görünürler.

Kocaman gözler

Baykuşların en iyi bilinen özellikleri olağan üstü büyük gözleridir. Evet bazı baykuşların gözleri, vücutlarına oranla çok büyüktür. Eğer bizim gözlerimiz de, vücudumuza göre baykuşlarıinki kadar büyük olsaydı portakal (Belki de

greyfurt) kadar olmaları gerekirdi. Bu büyük gözler, gece avlanan baykuşlar için çok önemlidir.

Bütün kuşlarda gözler kafanın her iki tarafındadır. Baykuşlar da ise ön taraftadır. Böylece baktıkları yeri bizden tam 10 kat daha iyi görürler.

Baykuşlar, göz bebeklerini sağa sola ya da aşağı yukarı hareket ettiremezler. Peki sağını solunu nasıl görüyor dersiniz, hemen cevap vereyim. Baykuşlar boyunlarını o kadar çok döndürebilirler ki, neredeyse arkalarına bile, sadece kafalarını çevirip bakabilirler.

Asla gözünü kırpma!

Hazır yeri gelmişken, size daha önce belki de hiç duymadığınız çok ilginç bir bilgi daha vereceğim:

İnsanlar dakikada 20 ya da 30 kez gözlerini kırparlar. Çünkü bu gözlerimizin nemlenmesi ve kurumaması için gereklidir. Göz kırpma sırasında, çok kısa bir süre için de olsa görmemi-

ze ara vermiş oluruz. Bu bizim için o kadar da önemli değildir. Ama çok hızlı bir şekilde avının üzerine uçan bir baykuş, asla gözünü kırpmamalıdır.

Peki baykuşlar gözlerini hiç mi kırpmaz?

Hem baykuşlar, hem de öteki kuşlar gözlerini kırparlar. Ancak Allah onlara “Göz kırpma kapağı” adında bir göz kapağı daha vermiştir. Bu göz kapağı şeffaftır, yani cam gibidir. Böylece kuşlar gözlerini kırptıklarında da, görmeye devam ederler. Üstelik, balık avlamak için suya dalan kuşlar için bu göz kapağı, tıpkı deniz göz-lüğü gibi iş görür.

Nasıl? Gerçekten çok ilginç değil mi?

Gece bekçileri

Baykuşların uğursuz sayılmaları, baykuş ötü-şünün insanları korkutması hiç anlaşılacak bir şey değildir. Sanırım bu kötü şöhretleri onların biz insanlarla fazla samimi olmamalarından kaynaklanıyor.

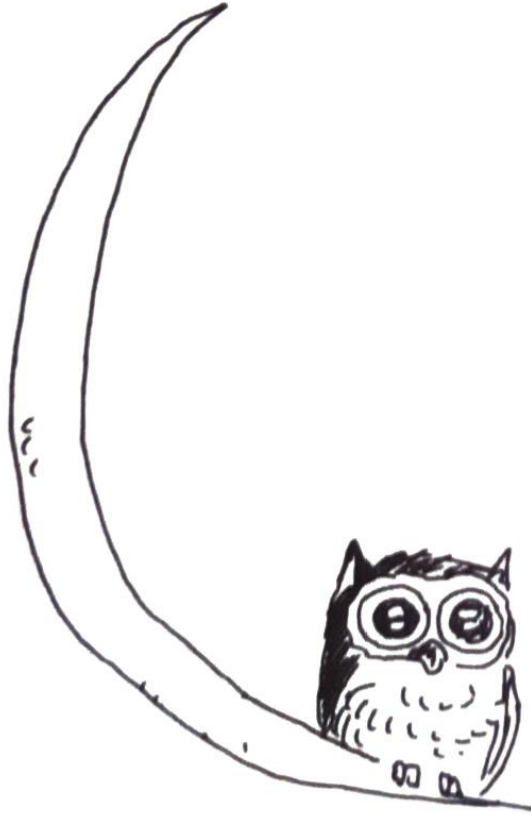
Aslında baykuşlar, birer gece bekçisi gibi, karanlık bastığında göreve başlar ve sabaha kadar, fare gibi, ne bulsa kemiren yaratıkların, gereğinden fazla çoğalmalarının önüne geçerler. Tarladaki buğdaylar, ambarlardaki mısırlar, geceleri baykuşların gözetimindedir.

Şışşışışt! Duyuyor musunuz?

Hu hu! Hu hu! Huuu! Huuuuuuu! Bu bir baykuş!

Hâlâ korkuyor musunuz?

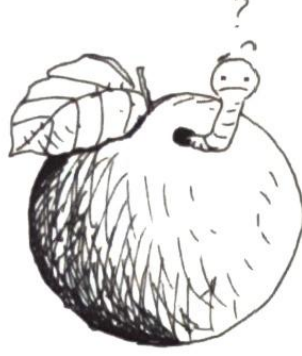
Hiç sanmıyorum.

- Bu gece de uyku tutmadı!

Kurtlar Vadisi

BUGÜN sizlere kurtlardan bahsetmek istiyorum. Yo hayır! Elmaların içindekilerden değil, dağlardaki kurtlardan. Ormanın derinliklerinde gezen kurtlardan. Karanlık vadilerden sessizce geçen kurtlardan. Ay kocaman gümüş bir tepsi gibi gökyüzünde parıldadığında, bir tepenin üzerinde çıkıp:

Uuuuuuuuuuuuuuuuuuu! Uuuuuuuuuuuuuuu! diye insanların evlerine doğru uluyan kurtlardan.

İşte o zaman, çocuklar uykularından uyanır ve yorganlarına sıkıca sarılıp, Allah'a dua etmeye başlar. Evlerin cesur bekçi köpekleri, dişlerini gıcırdata gıcırdata etrafta gezinir. Ahırdaki ko-

yunların, korkudan gözleri irileşir. Eşegin kuyruğu titremeye başlar.

UuuuuuuuuuuUUUUuuuuUUUUuuuuu!

Kurtlar ulur. Kurtlar uluyunca herkes korkar.

Gerçekten de kurtlar anlatıldığı kadar korkunç mudur? Onları biraz daha yakından tanımaya ne dersiniz?

Bir hayvan hakkında ne kadar az bilgiye sahipseniz, ondan korkmanız için o kadar çok sebebiniz var demektir. Eğer kurtlardan korkuyorsanız, bu korkunuzu yenebilmek için onları daha yakından tanımalısınız. Birazdan size anlatacaklarımdan sonra, kurtları sadece kırmızı başlıklı kızın ninesini yutan korkunç birer canavar olarak görmekten vazgeçeceksiniz eminim.

Bir kurt ailesi

Kurtlar, tıpkı insanlar gibi, içinde bir anne, bir baba, farklı yaşlarda çocuklar ve büyükanne ile büyükbabanın da bulunduğu aileler halinde yaşarlar.

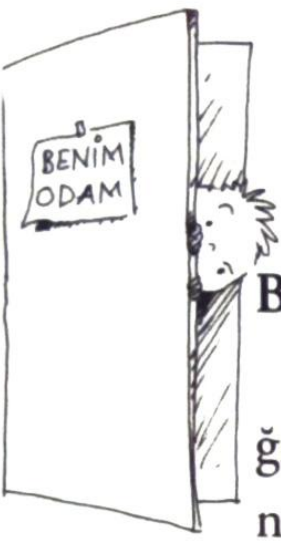

Aile bireyleri birbirlerine çok bağı ve saygılıdır. Çocuklar birlikte oynarlar, büyükler birlikte avlanırlar. Birbirlerini korur ve gözetirler. Bir kurt ailesi, yaşayış şekli itibarıyla insan ailesine benzer.

Şimdi onlara biraz daha yakından bakalım, kimbilir neler göreceğiz?

Sürünün lideri anne ile baba

Her kurt ailesinin iki lideri vardır. Bunlara ALFA adı verilir. Alfa kurtlar aynı zamanda ailenin anne ve babasıdır. Bütün yavrular onların çocuklarıdır. Eğer içlerinden biri ölecek olursa geriye kalan, kendisine yeni bir eş bulur.

Benim odam. Uzak durun!

Odanıza izinsiz girilmesine çok kızarsınız değil mi? Aynı şekilde anne ve babanız da odalarına kapıyı vurmada girmenize kızar. Kurtlar da, kendilerine özel alanlar belirlerler. Bu özel alanlara girmek kesinlikle yasaktır. Kurtlar, “Burası benim özel alanımdır” demeyi nasıl becerirler biliyor musunuz? Çişlerini yaparak! Evet, bir ağacın ya da bir kayanın üzerine çişlerini yaparlar. Böylece başka bir kurt gelip o bölgeye girmez. Çünkü burası onun yavrularını büyüttüğü ya da avlandığı yerdir.

Bebek Geliyor!

Kardeşi olanlar iyi bilir. Yeni bir bebek dünyaya gelmeden önce bir sürü hazırlık yapılır. Özel bir yatak alınır. Odası hazırlanır falan.

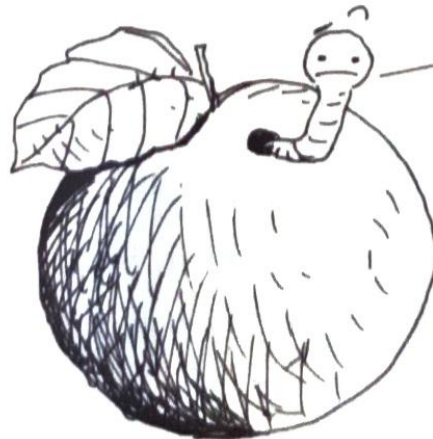
Bir anne kurt da, yavruları doğmadan önce, onlar için sıcak ve güvenli bir yuva hazırlar. Çoğu zaman bu yuvayı beğenmeyen anne, gidip başka bir yer bulur. Bu, en güzel yuvayı bulana kadar böyle devam eder.

İyi ki doğdun kuuUUuuurt!

Bebek doğduğunda, anne kurt, baba dahil kimseyi yanına yaklaştırmaz. Baba, yavrularını görmek isteyip yanına yaklaşıp olsa, anne dişlerin gösterip “Hırrrr!” der. Bu, “Beni yavrularımla baş başa bırak” demektir.

Baba kurt, annenin neden böyle davrandığını bilir. Anne, yavrularına çok düşkündür. Bu yüzden baba darılmaz. Gider avlanır ve annenin önüne yiyecek bırakır. Böylece yavrularını bir an bile yalnız bırakmayan anne, karnını doyurmuş olur.

Bir süre sonra anne, yavruları babaya emanet edip su içmeye ve banyo yapmaya gider.

Ben sizin bildiğiniz kurtlardan değilim

Yavruların temizliği ile yakından ilgilenen anne, onların tüylerini ve kaka yaptıklarında altlarını temizler.

Yavru kurt töreni

Beş- altı hafta sonra, yavru kurtların yuvadan çıkma zamanı gelir. Baba kurt ve ailenin öteki fertleri, yuvadan çıkan yavruları kuyruklarını sallayarak sevinçle karşılarlar. Herkes yavru kurtları yalar. Kardeşiniz doğduğunda da sizin evde de buna benzer şeyler oldu değil mi? Bakar mısınız şu işe, meğer o canavar kurtlarla ne kadar çok benzer tarafımız varmış.

Yavru kurtlar henüz avlanamazlar. Onlara yemek getirmek ailenin görevidir. Özellikle de babanın. Baba, avını parçalara ayırıp yavruların önüne koyur. Bazen de, etleri iyice çiğneyip yavrularına öyle yedirir. Tabii öğütülmüş et, yavrular için çok daha kolaydır. Tıpkı köfte yemek gibi.

Anne ve baba kurt, işe çıktıklarında—avlanmaya desem sanırım daha doğru olur—yavru kurtlar aileden birine emanet edilirler.

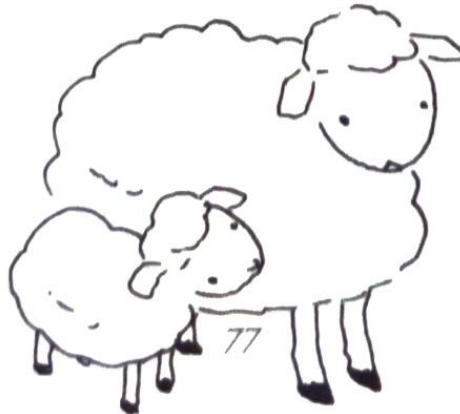
İyice büyüyen yavrular ise artık avlanmayı öğrenmelidirler. Ava götürülürler ama orada da yanlarına bir bakıcı bırakılır. Bu abileri ya da büyükanneleri olabilir.

İyice büyüyen kurtların yuvadan ayrılma vakti gelir. Kendilerine bir eş bulmak için aileden ayrılırlar. Bunlardan bazıları ailenin çok yakınına taşınır, bazıları ise yüzlerce kilometre uzağa.

İşte bir kurt ailesinin hayatı böyle geçip gider. Bizler, uzaktan baktığımız için onları korkunç canavarlar olarak görürüz. Evet, kurtlar tehlikelidir. Özellikle aç kaldıklarında acımasız olurlar. Çünkü karınlarını daha da önemlisi yavrularının karınlarını doyurmak zorundadırlar.

Normal şartlarda bir kurt, ormandaki ölü ya da yaralı ve zayıf hayvanları avlamakla yetinir.

Anne! Bizim burda
ne işimiz var?

Sus kız sus!

Ama yiyeceğin az bulunduğu uzun kış günlerinde, insanların köylerine inmeyi bile göze alabilirler.

Uuuuuuuuuuuuuuuuu! Uuuuuuuuuuuuuuu!

Hey! Siz de o sesi duydunuz mu? Bu bir kurt.

Eee şey! Ben, ben, ben.. Artık gitsem iyi olacak!

Dağdaki aç kurtları doyurma vakfı

Osmanlı Devleti zamanında yaşayan dedelerimiz, vakıf kurma konusunda çok becerikliydiler. Bildiğiniz gibi vakıflar karşılık beklemeden hizmet eden kuruluşlardır. Osmanlı Devleti zamanında böyle bir sürü vakıf vardı. Size kışın aç kalan kurtların yiyecek bulamadıkları için köylere ve hatta şehirlere indiğini söylemiştim. İşte, dedelerimiz dağdaki aç kurtlar için bile bir vakıf kurmuşlardı.

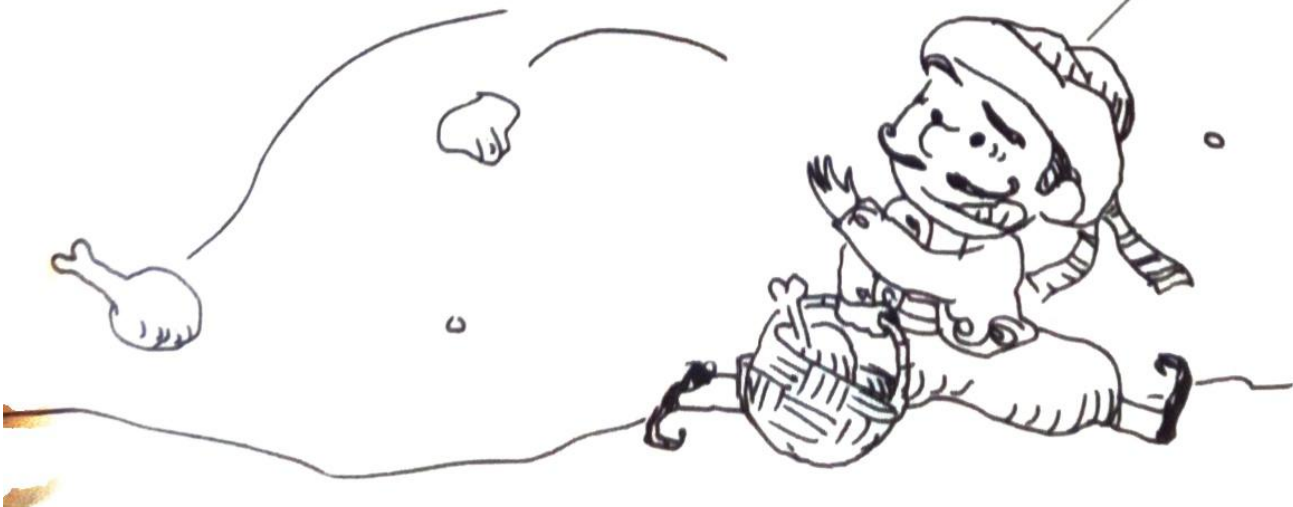
Bu vakfın görevlileri, her yerin karla kaplandığı kış günlerinde, kurtların köylere inmelerine gerek kalmadan bulabilecekleri yerlere yiyecek bırakıyordu.

Şimdi aklınıza şöyle bir şey gelebilir:

“Acaba bu vakıf, kurtların karnını doyurmak için mi kurulmuştu, yoksa insanları kurtlardan korumak için mi kurulmuştu?”

Elbette, kurtları doyurmanın neticesinde insanları korumuş oluyorlardı ama tek amaç bu olsaydı, “Kurtları doyurmak” yerine “Kurtları öldürmek” diye bir vakıf kurarlardı. Böylece yine insanları korumuş olurlardı. Bence Osmanlı dedelerimizin asıl amacı, kurtların karnını doyurmak, kurtları doyurarak da insanları onlardan korumaktı.

Padişahım çok yaşa!
Alın! Alın! Gözünüz doysun canavarlar!

Şu acayip kediler

ONALTINCI yy.'da yaşamış *Meali* adındaki bir şairin çok sevdiği bir kedisi varmış. Gün gelmiş kedi ölmüş. Meali kedisinin ölümüne o kadar çok üzölmüş ki, *Kedi Mersiyesi* adıyla bilinen uzuuuuun bir şiir yazmış.

Bu uzun şiir, o zamanın diliyle yazıldığı için bugün kolay kolay anlaşılabilir bir şey değil. Ama şiirin nakaratı (yani sık sık tekrar edilen mısrası) bize Meali'nin kedisi için ne kadar üzöldüğünü öyle güzel anlatıyor ki, işte şiirin o kısmını, sizlere aktarmadan edemeyeceğim.

*“Ne edelim ah pisi, Ne eyleyelim vah pisi!
Ne edelim ah pisi, Ne eyleyelim vah pisi!”*

Çocukluğumda birçok kedim oldu. Birçoğunun kedisinin olmamasını büyük bir eksiklik sayarım. Bence her çocuk, kucağına aldığı minicik bir yavru kedinin başını okşayıp, onunla birlikte uyumalı. Kedinin tatlı mırıltılarını duyup, pembe yumuşak patilerini sevmeli. Tırtıklı dili tarafından elleri yalanmalı. Hatta arada bir de tırmalanmalı ve başka canlılara karşı saygılı olmayı da, bu şekilde öğrenmeli. (önemli bir not: Eğer sizi bir kedi tırmalarsa ve özellikle bu tanımadığınız bir kedi ise mutlaka annenize söylemelisiniz. Çünkü bazı kediler çok hasta olup, bu hastalığı size de bulaştırabilirler.)

Evet, ben kedilerden çok şey öğrendim. Şüphesiz benim de kedilere öğrettiğim ufak tefek şeyler olmuştur. Ama bunlar, hiç de önemli şeyler değildir.

Kedilerin bana öğrettiği en önemli şey, bir kediye asla sahip olamayacağım idi!

Biliyorum şaşırdınız. Aranızda kedisi olanlar var. Nasıl olur da bir kediye sahip olunamaz diye merak ediyorsunuz.

Hatta içinizden bazıları:

“Şu anda kedim ayaklarıma sürtünüp duruyor! O benim kedim işte!” diyordur.

Demek kediniz ayaklarınıza sürtünüyor öyle mi? Tamam işte! Bu benim haklı olduğumu gösteriyor. Çünkü kediler bir şeye sürtündüklerinde orada kokularını bırakırlar ve kedilerin dünyasında bu hareket, şu anlama gelir:

“Bu şey benim!”

Kediniz hâlâ daha ayaklarınıza sürtünüyor mu? Bırakın sürtünsün dursun. Bir kediye asla değiştiremezsiniz. İşte kedilerden öğrendiğim ikinci önemli şey de bu.

Kedi tarihinden bir iki not

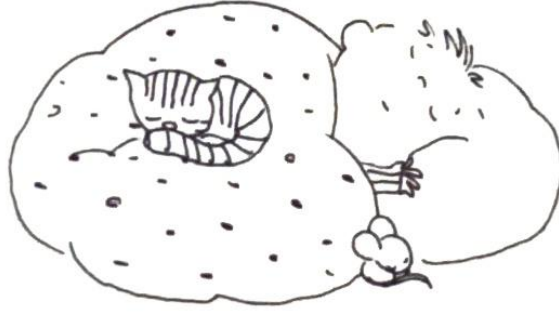
Eski Mısır'da yaşayanlar için kediler çok önemliydi. Kedi sevgisini çok abartan Mısırlılar, cahilliklerinden onları kutsal varlıklar olarak görmeye başladılar. Tıpkı firavunlar gibi, ölen kedileri de mumyalayıp, özel mezarlara gömdüler. O zamanlarda yaşayan kedilerin hayatlarından memnun olduğunu söylemeye gerek yok.

Ancak insanlar ile kedilerin araları her zaman bu kadar iyi olmadı. Ortacağda yaşayan Avrupalıların cahillik konusunda kimse ellerine su dökemez. Kediler de bu cahillikten nasiplerini aldılar. O devrin Hristiyan din adamlarına göre kediler uğursuzdu. Koca Avrupa'da bir kedi avıdır başladı. Kedileri öldürdüler. Bir süre sonra kedi nüfusu neredeyse tükenme noktasına geldi. İşte yaptıkları bu zalimliğin cezasını da tam o sırada çekmeye başladılar. Kedilerin nüfusu azalınca, farelerin nüfusu çoğaldı. Şehirler fareden geçilmez oldu. Az zaman sonra da Avrupa'da büyük bir *veba* salgını başladı. Salgın fareler yüzünden öyle hızlı yayıldı ki, insanların yarısın-

dan çoğu, bu hastalıktan öldü.

Tarihin bu eski sayfalarını daha fazla karıştırmadan kedi dostlarımız hakkında size birkaç bilgi vereyim. Olur da anne babanızı ikna edip eve bir kedi aldırabilerseniz, işinize yarar. (Ama şunu asla unutmayın, bir hayvan beslemeye karar vermeden önce, yaşadığınız yerin buna uygun olup olmadığını iyice araştırmalısınız.)

Kediler niçin eşyaları tırmalar?

Kediler hakkında en çok şikayet edilen konuların başında, onların evdeki bütün eşyalar tırmalamaları gelir. İşin aslı şudur:

Kedilerin sizin koltuklarınızla, halı ya da kanepelerinizle bir alıp veremediği yoktur. Ancak bir kedi pençelerini devamlı çalıştırmak zorundadır. Bu yüzden ona tırmalayabileceği bir şeyler bulmalısınız.

Aynı zamanda kediler, antrenman yaparak, kaslarını da çalıştırmak zorundadırlar. Sürekli evde yaşayan bir kedi için bunları yapmanın tek yolu eşyaları tırmalamaktır. Bu yüzden en güzeli bir kedinin istediği zaman çıkabileceği bir bahçesi olmasıdır.

Kedilerin öte beriyi tırmalamalarının en önemli sebeplerinden birisi de, eşyalarda iz bırakma arzusudur. Böylece onların kendi malı olduğunu göstermeye çalışır. Yani imzasını atar. Üstelik kedinin ayak tabanları bir koku yayar. Tırmalama sırasında bu koku eşyalara da geçer. Bunun anlamı şudur:

“Kedi Mestan burada, uzak durun!”

Kediler niçin mırırlar?

Kedilerin mırmırları meşhurdur. Bu onların kendi aralarında konuşmaları olduğu gibi insanlarla da iletişim kurma biçimleridir.

Kediler çoğu zaman keyifleri iyiyken mırıldanırlar. Mesela güzel bir balığı mideye indirmiş tombul bir kedi, odanın en sıcak yerine çekilip

mırıldanmaya başlar. Kimbilir belki de, kendisine böyle güzel bir nimeti nasip eden Allah'a teşekkür ediyordur.

Eğer yavru bir kedi kucağınızda mırıldanıyorsa bu halinden çok memnun olduğunun bir göstergesidir. Ayrıca yavru kediler çok iyi duymadıkları için, annelerinin mırıldanmasından ortaya çıkan titreşimi hissederler. Böylece ortanın sakın ve huzurlu olduğunu anlarlar.

Kedilerin gözleri geceleyin niçin parlar?

Parlama aslında göze giren ışığın bir yansımasıdır. Kedinin gözünün arkasındaki aynaya benzer tabakadan dolayı, baktığınızda yansıyan ışığı görürsünüz. Tabaka ışığı gözün içine yansıtır. Böylelikle kediler ışığın az olduğu yerde insanlardan daha iyi görebilir. Ama tamamen karanlık olan yerde kediler de göremezler.

Bir koku aldıklarında yüzleri neden değişir?

Kedilerinde damaklarında özel koklama organı vardır. Kedi ağzını açtığı anda ve üst dudakğını geriye çektiğinde, kokular kolaylıkla bu organına gelir.

Kediler niçin ölmüş hayvanları getirirler?

Eğer bir kedi sana yakaladığı bir fareyi veya bir kuşu getirirse “Belki açsındır diye bunu sana getirdim” demeye çalışıyordur.

Kediler yardımsever varlıklardır. Hatta insanların çok âciz ve zayıf yaratıklar olarak görüyor da olabilirler.

Aç ağzını, yum gözünü!

Kediler Niçin kendilerini yalarlar?

Kedilerin en bilinen ve en sevilen özellikleri temiz olmalarıdır. Kediler sokakta da yaşıyor olsalar asla pis gezmezler. Kedilerin pütürlü dilleri tüylerin temizliği için mükemmel bir organdır. Kediye ait olmayan ve bir şekilde üzerine sinmiş kokuları siler, temizler. Gevşeyen tüyleri koparıp ayırır.

Kedilerin yalanmalarının bir başka sebebi de, ısınma ile ilgilidir. Düzgün bir kürk, dağınık bir kürkten daha iyi ısıtır.

Sıcak havalarda kediler serinlemek için yalanırlar. Kediler terlemediği için vücutları devamlı ısınır. Ama yalama ile dildeki nem vücudu serinletmek için ter gibi işe yarar.

Şu kedinin diline bakar mısınız? Ne çok işe yarıyormuş değil mi?

Kediler niçin 'pati basıncı' yaparlar?

Eğer bir kedi, patileriyle size bastırıyorsa merak etmeyin. Bu onun, sizi kendine yakın hisset-

tiğini gösterir. Çünkü kedilerin bu alışkanlıkları bebekliklerinden kalmadır. Yavru kediler annelerinden süt emerken, daha fazla sütün gelmesi için patileriyle annelerinin karnına aynen böyle bastırırlar.

Kediler neden dört ayak üstüne düşerler?

Kediler hakkında en çok merak edilen soru budur. Kedilerin vücutları olağanüstü bir kıvraklıkta yaratılmıştır. Refleksleri çok hızlıdır. Bütün bunlara ilave olarak kendisini dengede

tutmak için kullandığı bir kuyruğu vardır. İşte kedi bir yerden sırt üstü düşerken, bütün bu özelliklerini kullanarak çok kısa bir süre içinde döner ve ayakları üzerine düşer. Ancak bu kediler ne kadar yüksekte düşerlerse düşsünler ölmezler demek değildir. Sakın böyle bir şeyi denemeye kalkmayın!

Evet arkadaşlar, işte kediler hakkında bir sürü şey öğrendiniz. Kedisi olan arkadaşlar mutlaka bu bilgilerden sonra onlara daha bir dikkatle bakacaklardır. Kedisi olmayan ama evi bir kedinin yaşamasına müsait olduğu için anne-babası kendisine bir kedi alacak olanlar ise yeni dostlarına..

Benim gibi artık bir kedi sahibi olmayanlar ise, sokak kedilerine iyi davranarak, bu sevimli hayvan dostlarımıza sevgilerini gösterebilirler. Fakat fazla yaklaşımadan. Ne de olsa o minik pembe patilerin üzerinde çok sivri pençeler saklıdır. Ama evde kalmış bir iki parça balık ile kedilere küçük bir ziyafet çekmenin ne zararı olabilir ki?

“Kaplan kaplan kaplan!”

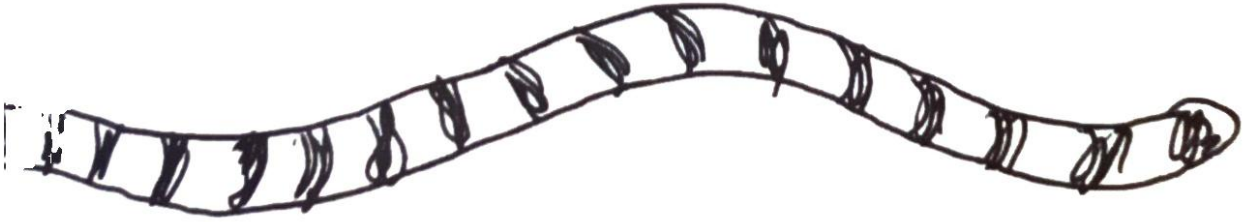
*“Kaplan kaplan kaplan!
Gözleri sanki camdan.
Bakıyor bana uzaktan!”*

FARKINDAYIM, çok berbat bir şiir oldu. Dostlarım, benim hiçbir zaman iyi şiir yazamayacağımı söylüyorlar. İnadı bırakıp dostlarımla sözlerine kulak vermeliyim. Ama kaplanlar için bir şiir yazmayı ne kadar da çok isterdim. Çünkü kaplanları çok seviyorum. Çok güzeller, çok asiller ve çok güçlüler.

“En karizmatik hayvan” yarışması yapılsa, aslanlar kusura bakmasınlar, tacı giyer kaplanlar. (Kâfiye mi yaptım ne?)

Kaplanlarla kediler aynı ailedendir. Ama aralarında öyle farklar vardır ki, bir kaplanın iki kulağının arasını asla bir kedininki gibi okşamazsınız mesela... Belki yapabilirsiniz ama bu dünyada yaptığınız son şey olur. Hele kedilerin kuyruklarıyla oynadığınız gibi, kaplanların kuyruklarını da ellemeye kalkarsanız, bittiniz demektir. Bakın bir Hintli bilge ne diyor:

*“Bir kaplanın kuyruğunu sakın tutma!
Tut ki tuttun, sakın bırakma!”*

Bütün kediler arasında sadece kaplanlar ve jaguarlar sudan korkmazlar ve çok iyi yüzerler. İşte bu yüzden sizi bir kaplan kovalıyorsa, boşuna suya atlamaya kalkmayın. Gereksiz yere onun öğle yemeğini ıslatmış olursunuz.

Aslanlardan sonra en büyük kedigiller olan kaplanlar, 200-300 kilo ağırlığındadır. Boyları ise, bıyıklarından kuyruklarının ucuna kadar ölçüldüklerinde 3 metre'yi bulur.

Kahverengi ile turuncu arasında bir kürkü olan kaplanların siyah çizgileri vardır. Bir kaplanın çizgileri asla bir başka kaplanın çizgilerine benzemez. Tıpkı insanların parmak izleri gibi, kaplanların çizgileri de kendilerine özeldir. Böylece iki kaplanı birbirinden çizgilerine bakıp ayırayabilirsiniz. Ancak, sizin kaplanınızı öteki kaplanlardan ayırmak için çizgilerine bakmak hiç

de akıllıca bir yöntem sayılmaz. İyisi mi siz kaplanınızı sakın kaybetmeyin! Bu arada kaplanın çizgileri onları ormanın içinde adeta görünmez kılar. Dalların ve otların arasında farkedilmeleri çok zordur.

Kaplanlar gece avlanırlar. Gecenin karanlığında parıldayan kaplan gözleri, insanlara oranla altı kat daha iyi görür.

Sessizce hareket eder ve pusuya yatarlar. Avlarına yeterince yaklaştıklarını, ya da avlarının onlara yeterince yaklaştığını düşündüklerinde ise, o 300 kiloluk kaplan, bir ok gibi yerinden fırlar. Bir kaplan 5 metre kadar yükseğe sıçrayabilir. (Bacaklarınızı açabildiğiniz kadar açıp 5 adım atın. Sonra ilk adımınızı attığınız noktaya bakın. İşte bir kaplan bu kadar yükseğe zıplayabilir)

Kaplan yakaladığı bir geyik ile, günlerce idare edebilir. Öyle aç gözlü bir hayvan değildir.

Kaplanların yüzdüklerini söylemiştim değil mi? Evet, gerçekten iyi yüzücüdürler. Nehirlerle atlarlar ve bazen balık bile yakaladıkları olur.

Tabii, bazen de balıkçı!

Bazı kaplanlar timsahlarla suyun içinde güreş yaparlar. Bu müsabakayı genellikle kaplanlar kazanır.

Hiçbir kaplan mecbur kalmadıkça insanlara saldırmaz. Her 1000 kaplandan sadece 1-2 tanesi bir insana saldırmıştır. Bunda da çoğu zaman kaplanın bir suçu yoktur. Kavga çoğunlukla insanların nerede duracaklarını bilmedikleri için çıkar. Çünkü kaplanlar yaşadıkları bölge konusunda çok titizdirler ve oraya kimselerin girmesini istemezler.

- Burası sümüklüböceklerin yazısı değil miydi yaaaa!

- Çık!

Yavru kaplanların gözleri doğduklarında kapalıdır. Bir iki gün sonra görmeye başlarlar. Gözlerini açtıklarında gördükleri ilk şey ise, vahşi bir kaplandır! Ama bu vahşi kaplan onların annesidir ve yavrularına karşı bütün anneler gibi çok şefkatlidir. Tam altı hafta onları süt ile besler. Sonra avlanmayı öğretir.

Kaplanlar soyu tükenmekte olan canlılardır. Evet çok güçlüdürler, çok iyi avcıdırlar ama dünyanın pek çok güzelliği gibi aç gözlü insanların elinden kendilerini kurtaramamaktadırlar. Ola-

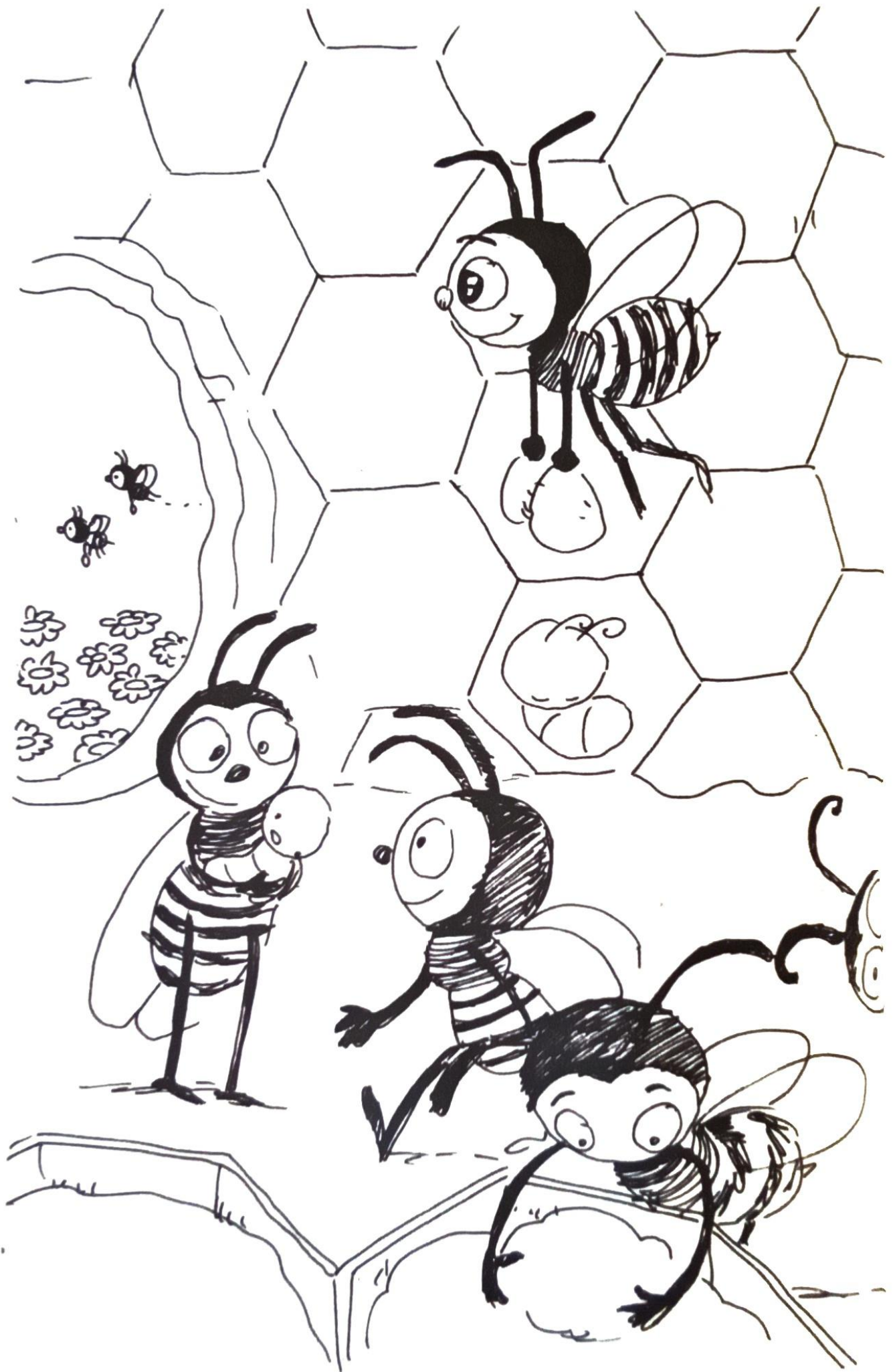
ğanüstü güzel postları için ya da Çinlilerin kaplanların hemen her organından yaptıkları türlü türlü ilaçlar yüzünden acımasızca öldürülürler. Bugün yeryüzünde 3000 kadar kaplan ya vardır, ya yoktur. O yüzden kaplanınıza iyi bakın!

Ne sizin bir kaplanınız yok mu?

Bunu neden baştan söylemediniz! Muhabbet kuşlarından bahsederdik...

- Sayfayı çevirmeyin! Bir kaplan gördüm sanki!

no. 1000

1000 1000 1000

Bir arının hatıra defteri

1. Beni görseniz, asla “Bu bir arı!” demezsiniz. Kovandaki onbinlerce petekten birinin içindeyim. Az önce ana kraliçe tarafından buraya bırakıldım. Boyum 2 mm. bile değil. Rengim beyaz ve sosis gibi bir şeyim. Bir arı yumurtasıyım ben.

2. Son birkaç günüm çok yoğun geçti. Artık hareketsiz bir yumurta değilim. Ama hâlâ daha arı değilim. Miniminnacık bir solucana benziyorum. Yumurtamın kabuğunu delip dışarıya çıktım. Oooo, bu altıgen oda ne kadar da büyükmüş. Ben bir arı larvasıyım.

3. Bana günde 1300 kere yemek getiriyorlar. Getirenlerin kim oldukları konusunda hiçbir fikrim yok. Ama ablalarım olmalılar. Yiyecekler öyle tatlı ki, gelen yiyeceği hemen yiyorum ve bir sonrakini büyük bir sabırsızlıkla bekliyorum.

Çünkü iyi bir balarısı olmam için daha çok ekmek yemem lazımdır. Ben artık bir tırtılıyım.

4. Düne oranla beş kat daha büyüdüm. Ablalarımın konuşmalarından anladığım kadarıyla benim gibi 1500 tane daha bebek arı var.

Bugün de 1300 kere arı sütü maması yedim. Kendimi çok güçlü hissediyorum.

5. Vücudum değişiyor! Çok heyecanlıyım. Allah'ım, benim de kanatlarım olacak mı? Çiçek çiçek uçacak mıyım?

6. Dün gece hava çok serinledi. Ama kovan-daki bütün arılar bebek odalarının kapısında

toplandılar. Böylece içerisi ısındı, üşütüp hasta olmadık. Duyduğuma göre içerisi her zaman 30 ile 35 derece arasında bir sıcaklıkta olmalıymış. Eğer biraz daha soğursa bebekler hasta olurmuş. Bizi besleyen ablalarımız oda sıcaklığımızı da sürekli kontrol ediyorlar.

7. Artık arı sütü maması yerine arı ekmeği veriyorlar bize. Büyüyorum yaşasın!

8. Bu peteğin dibine bırakılalı bir hafta oldu. Bana o kadar iyi bak-
tılar ki, 500 kat büyüdüm! Ama dışarıya çıkmam için henüz vakit erken.

9. Tam “Beni unuttular!” diye düşünürken, yemek servisinin artık bittiğini öğrendim. Usta arılar geldiler ve odamın kapısını bal mumu ile sıkıca kapattılar! Allah’ım neler oluyor? Korkuyorum!

10. Korkum biraz geçti. Sanırım arı olmak için böyle bir yoldan geçmem gerekiyor. Ağzım-

dan ipek gibi ipler çıkmaya başladı. Upuzun bu iplerle ne yapacağımı rüyamda gördüm. Kendime bir koza ördüm. Şimdi kozanın içinde uyuyacağım. Ben artık bir pupa'yım.

11. Bekliyorum. Zaten yapacak başka bir işim de yok. Bakalım Allah bana daha ne sürprizler hazırlamış.

12. Kozamın içinde deri değiştirdim. Doğrusu bu bana çok iyi geldi. Çünkü eski elbisem iyice daralmıştı. Yeni elbiselerim çok şık!

13. Gözlerim belirmeye başladı! Çok heyecanlıyım. Allah'ım seni seviyorum, ne olur çiçeklerini görmeyi bana nasip et!

14. Vücudum değişiyor. Çok yakında bir bal arısı olacağımı hissediyorum.

15. Bir haftadır kozanın içindeyim. Vücudum iyice arıya benzedi. Antenlerim bile belli oluyor. Rengim artık beyaz değil.

16. Bu sabah gözümü açtığımda bir de ne göreyim! Gözlerim, antenlerim, karnım, kanatlarım, bacaklarım ve hatta iğnem bile var artık! Sanırım çok yakında buradan çıkacağım.

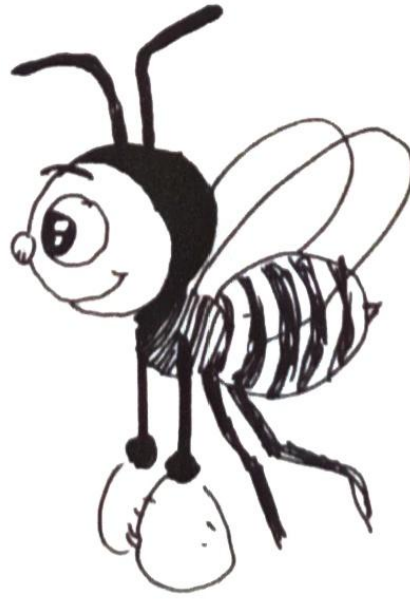
17. Beklenen emir geldi. Odamın kapısını yırtıp açtım. İlk yaptığım şey etrafıma bakmak oldu. Binlerce kardeşim var. Onlar da benim gibi dışarıya çıkmaya çalışıyorlar.

Dışarı çıkar çıkmaz, üstümü başımı düzelttim. Saçlarımı ve tüylerimi bir güzel taradım.

18. Henüz kovandan dışarıya çıkmam yasak. Kovanda kalıp temizlik işlerinde çalışacağım.

19. Terfi ettim! Benden daha genç arılara işlerimi devrettim. Benim işim artık, tırtıllara yiyecek götürmek. Bize verilen yiyeceğin bir kısmını mama yapıp tırtılların odalarına bırakıyoruz.

20. İşimiz çok zor! Günde 1300 kere tırtıllara yemek yediriyoruz. Ama işimi çok seviyorum.

21. Yine terfi ettim. Artık, çiçeklerden gelen çiçek tozlarını pişirip bal haline getirmekle görevliyim. Oh o kadar güzel kokuyorlar ki!

22. Bugün bizimkiler acaip zengin bir çiçek tarlası buldular. Hepimiz çok heyecanlandık.

23. Bugün Allah bana balmumundan petek yapmayı öğretti. Her şeyi rüyamda gördüm. Petekleri altıgen yapıyoruz. Böylece en küçük alanda en geniş yer elde ediyoruz. Üstelik yan yana koyduğumuzda aralarında hiç boşluk kalmıyor.

24. Bugün kovandaki çöpleri kapının önüne bırakmak bahanesiyle ilk kez dışarısını gördüm. Allah'ım dünyan ne güzelmiş. Gökyüzü masmaviymiş, güneş pırıl pırılmış, çiçekler ise rengarenk. Ama fazla uzaklaşmadım.

25. Bugün askere kaydoldum. Artık kovanımızın kapısında nöbet tutuyorum. İğnem o kadar sivri ki!

26. Askerliğim bitti. Çok sevinçliyim nihayet, çiçeklere gönderileceğim!

27. Bugün kovanın çevresinde deneme uçuşları yaptım. Etrafı iyice tanımalıyım.

28. Ormanın kenarında çiçekli küçük bir tepe var. Oraya gittim. Her şey rengarenkti. Misler gibi kokuyordu çiçekler. Çok hızlı uçabiliyorum. Havada uçarken saniyede 250 kez 8 çizebiliyorum mesela.

29. Bugün çiçekten çiçeğe uçtum. Her tarafıma çiçek tozları bulaştı. O kadar çok çiçek özü içtim ki, neredeyse patlayacaktım. Kovana gidip hepsini boşalttım. Sonra bir kez daha..

30. Artık havalar iyice ısındı. Bütün günüm çiçekler arasında gezinip, polen toplamakla geçiyor. Sonra da onları kovana götürüyorum. Böylece bal yapmak için gerekli malzeme birikiyor. Bu aralar suya da çok ihtiyaç var. O yüzden bazı arkadaşlar kovana su taşımakla görevlendirildi.

31. Peteğin dibindeki küçük bir yumurta iken, bugün çiçekten çiçeğe uçuşan bir bal arısıyım. Altı hafta yaşındayım. Bu bizler için uzun bir süre.

32. Benim kadar faal bir hayat sürseydiniz, altı hafta içinde dünyanın çevresini üç kez dolaşırdınız. Yoruldum artık. Ama ömrümün tek bir dakikasını boşa geçirmedi.

33. Ben artık iyice yaşlandım çocuklar. Hayatım boyunca kendime hep: “Neden bu kadar çok bal yapıyoruz?” sorusunu sordum. Çünkü bir kovan dolusu arının yiyemeyeceği kadar çok bal biriktirmiştik. Bugün sorumun cevabını öğrendim. Kovanların sahibi gelip ballarımızı aldı. Demek ki, insanların bala ihtiyacı vardı. Biz bilmeden onlar için çalıştırılmışız.

Bal sever misiniz? Sakın “Hayır!” demeyin. Çok üzülürüm. Ben hayatım boyunca siz bal yiyebilirsiniz diye çalıştım durdum. Hiç pişman değilim, yeter ki siz, o pırıl pırıl tatlı balı ekmeğinize sürüp yerken, bir an için beni düşünün ve benim gibi milyonlarca arıyı siz bal yiyebilirsiniz diye gece gündüz çalıştıran Allah’a “Benim için arılara bal yaptırdığın için, Seni çok seviyorum Allah’ım!” deyin.

Hoşçakal, günlüğüm, hoşçakal dünya, hoşçakal çiçekli küçük tepecik ve hoşçakalın bal seven çocuklar!

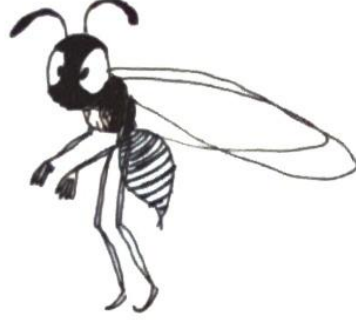
Vızzzzz..Vızzzzzz. Vızzzzz.....

-“Bismillah” dedin mi?

Birisi, “Yabanarıları işe yaramaz” mı dedi?

EĞER bal yapmadıkları için onların işe yaramaz baş belaları olduklarını düşünüyorsanız, yanılıyorsunuz! Eğer, siyah sarı tüylerle kaplı iri ve tombul yaban arılarının gün boyu çiçek yaprakları arasında uyukladığını ve kırlarda oynayan çocukları korkutmak için vızzzzzzıldadıklarını düşünüyorsanız, eh biraz haklı olabilirsiniz ama yine de onlar hakkında bilmediğiniz şeyler olduğunu söylemeliyim.

Gelin, yabanarılarına bir şans verin! Bu yazıyı sonuna kadar okuyun.

Çünkü sizin için bir yabancıları ile röportaj yaptım. Randevuyu nasıl aldım, nerede buluştuk gibi ayrıntılara girmeyelim lütfen. Ama çok merak ediyorsanız şunu söyleyeyim: Beni sokmaya kalkmadı.

— **Merhaba sayın bay yabancıları!**

— Merhaba dostum!

— **Neden çocukları sokuyorsunuz?**

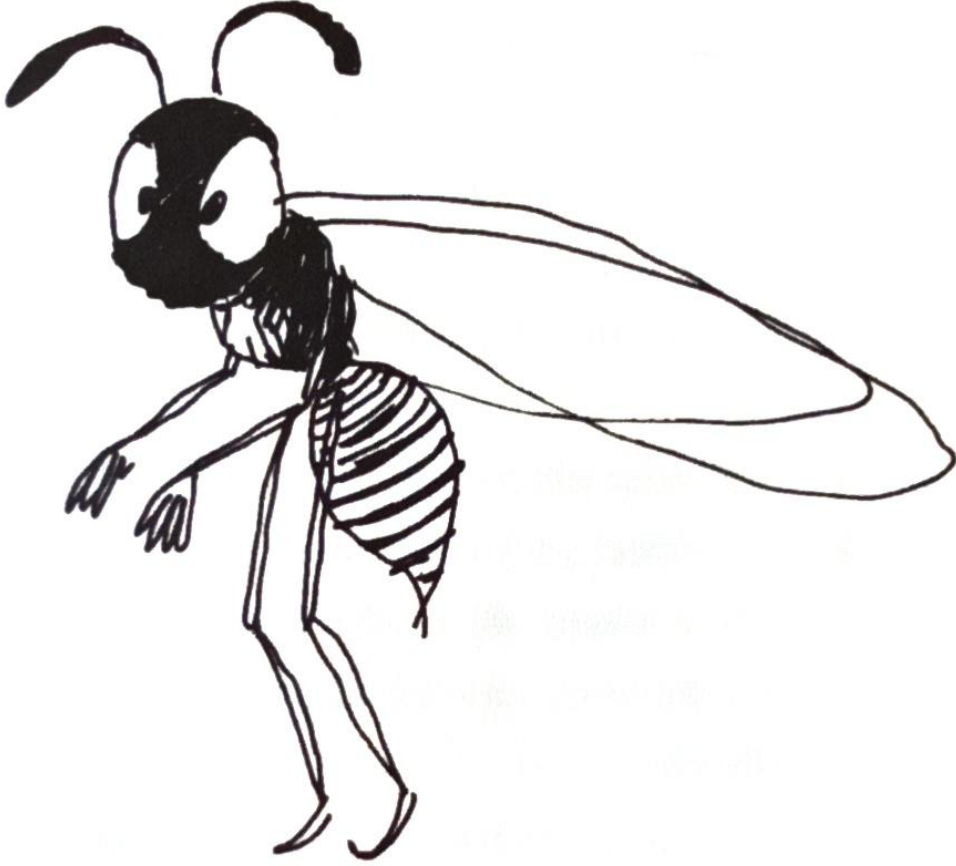
— E biz arılar tatlı şeyleri severiz. Çocuklar da çok tatlı oluyorlar biliyorsun!

— **Ciddi misin?**

— Hayır sadece espiri yaptım. Bak biz yabancıları durup dururken kimseyi sokmayız. Çocuklara tavsiyem, oynadıkları yerde bir yabancıları yuvası varsa dikkatli olmaları. Yuvaya yaklaşmamaları. Hele hele sopayla yuvaya vurmak gibi bir işe hiç kalkışmamalarıdır.

— **Söylenenlere göre siz balarılarından farklı olarak çocukları birkaç kez sokabiliyor musunuz, doğru m?**

— Evet öyle bir özelliğimiz vardır, söylemesi ayıp!”

— **Peki bir yabanası olmaktan utanıyor musun?**

— Asla! Evet, bal yaptıkları için bütün iltifatlar balarılarına gidiyor. İnsanlar en çok onları seviyor ama bizim de insanların işine yarayan taraflarımız yok değil! Üstelik biz yabanasıları da bal yaparız bizim balımız bütün arıların balarından daha lezzetlidir. Ama sadece kendimize yetecek kadar! Ho ho!

— **Yabanarılarının birbirleriyle sürekli kavga ettiğini söylerler?**

— Bir yabanarısını başka bir yabanarısı ile kavga ettiğini gördüğünüz tek zaman ilkbahardır. Yani genç kraliçe arı diğer kraliçe arının kovandaki yerini ve polenlerini almaya çalıştığı zamandır.

— **Son ama en önemli soruma geldim? İnsanların yiyeceği kadar bal yapmıyorsunuz peki söyler misin siz ne işe yararsınız?**

— Hiç karpuz, kavun, kabak yedin mi?

— Elbette!

— Sorunun cevabı oradadır. Bir yabanarısı çiçekten çiçeğe uçtuğunda polenleri çiçekten çiçeğe taşır. Bir bitkideki polen başka bir bitkiyi verimli yapar ve meyve, sebze, tohum verebilir. Binlerce çeşit bitki biz yabanarıları tarafından

aşılır. Balarılar da aynı işi yapar ama onlar bizim gibi her yerde yaşamazlar. Bu yüzden biz çok önemliyizdir.

— **Peki arkadaşlara söylemek istediğin bir şey var mı?**

— Bizden korkmakta haklısınız. Ama bunu abartmayın lütfen! Yuvalarımızdan uzak durduğunuz sürece size bir zarar vermeyiz. Asla işe yaramaz baş belaları olduğumuzu düşünmeyin. Şu an yediğiniz herhangi bir meyvanın çiçeği belki de bir yaban arısı tarafından aşılansmış olabilir! Bunu hiç unutmayın. Ha bir de, birden fazla sokabildiğimizi...

Ho ho ho! Yoksa, “Vızz Vızz Vızz” mı demeliydim?

-Benim bölüm başlayacak.
Koşayım da yetişeyim!

Odamda bir sinek var!

ODAMDA OTURMUŞ, kitaplarımı karıştırıyordum. Tombul bir “muscadomestica” aniden ortaya çıktı ve başımın üzerinde uçmaya başladı.

Yanlış duymadınız, “muscadomestica” dedim.

Tanıyor musunuz “muscadomestica”ları?

Hayır mı?

Yapmayın çocuklar karasinekleri bilmeyen mi vardır. Tüh! Ağzımdan kaçırdım. Oysa yazının sonuna kadar “muscadomestica”lardan bahsedecektim ama onların karasinekler olduğunu söylemeyip, sizi meraktan delirtecektim.

Sürprizim açığa çıktığına göre, gelin sizi karasineklerin olağanüstü dünyasında küçük bir gezintiye çıkarayım. Haydi gidiyoruz. VızzzzZZZzzzzzzzzZZz..!

...

Eski Mısır'da kediler kutsaldı, öküzlere taparlardı, gübre böcekleri ise uğurlu falan sayılıyordu. Ya karasinekler? Sıkı durun:

Karasinekler korkusuzluğun ve cesaretin sembolü idiler.!

Bir karasineği elinizin tersi ile kovalayabilirsiniz. Ama o geri dönüp burnuna konmaktan asla vazgeçmez.. Bacadan kovsan, kapıdan girer. Yoksa tam tersi miydi? Her neyse, sinekler için bulundukları mekan (burası, çorba kasesi de olabilir) ev sayılır. “Biz daha kalabalığız, siz çekin gidin demiyorlarsa şükredelim!”

Bir sinek doğuyor

Sinekler milyonlarca yumurta bırakırlar. Batıklıklara, kokuşmuş çöplüklere ya da işte böyle yanından bile geçmek istemeyeceğiniz yerlere...

Derken yumurtalar çatlar ve miniminnacık kurtçuklar her tarafı sarar. Kurtçuklar yumurtalarından çıkar çıkmaz, etrafta bol bol bulunan yiyeceklerden(!) yemeye başlarlar. Bir süre sonra kurtçuğun etrafında kozaya benzer bir kabuk oluşur. İşte karasinek bu kabuğun içinde büyür. İyice irileştiğinde kabuktan dışarıya çıkar ve doğruca sizin eve koşar!

Mükemmel bir uçuş makinesi

Bir sinek uzmanı, “insanoğlunun önümüzdeki yüz yıl içinde sinekler gibi uçabilen bir helikopter yapması mümkün değildir” diyor. Evet, sinekler gerçek bir uçuş mucizesidir.

Bir karasinek uçmadan önce şu işleri yapar:

Yön belirleyen organları ile yönünü saptar.

Denge organlarını ayarlayarak uçuş pozisyonunu alır.

Duyargalarının ucundaki alıcılarla rüzgarın yönünü ve şiddetini hesaplar ve bütün bu işlemleri saniyenin yüzde biri kadar bir zamanda yaparak havalanır. Sineğin toplu iğne başı kadar

minicik beyni, en gelişmiş bilgisayar sistemlerinin yapamadığı şeyleri böylece yapıverir.

Bir karasinek uçarken, kanatlarını saniyede tam 200 kez çırpar. Eğer biz, saniyede 200 kez kollarımızı sallamaya kalksak, daha ilk saniyede, kollarımız omuzlarımızdan kopar ve savrulur giderdi. Oysa bir karasinek, o incecik zar gibi kanatlarını saniyede 200 kez çırpar ve bu şekilde hiç durmadan 30 dakika ($30 \times 60 = 1800$ saniye), uçabilir.

Sineğin dili nerede?

Ayaklarının altında! Evet yanlış duymadınız sinekler ayakları ile tad alırlar. Yiyeceklerin üzerinde neden ısrarla gezinip durduklarını zannediyorsunuz: Tadına bakıyorlar!

Yerçekimi mi o da ne?

Sineklerin biz insanları deli edecek kadar kışkırtan bir özellikleri de, tavanda yürümeleridir. Sanki, her şeyi çeken yerçekimi onları çekmemektedir. İşin aslı sineklerin ayaklarındaki çekici vantuzlardadır. Tıpkı lavoba açacakları gibi sineklerin ayakları, bastıkları yere yapışır.

Senin en güzel yerin, o acaip gözlerin!

Bir karasineğin gözü kelimenin tam anlamı ile mucizedir. Her bir göz, 3000 küçük gözden oluşur. Yani toplam 6000 gözü vardır ve karasinekler, her yönü görebilirler.

Biz insanlar saniyede 60 kare görürüz. Sinekler ise 200. Bu şu demektir:

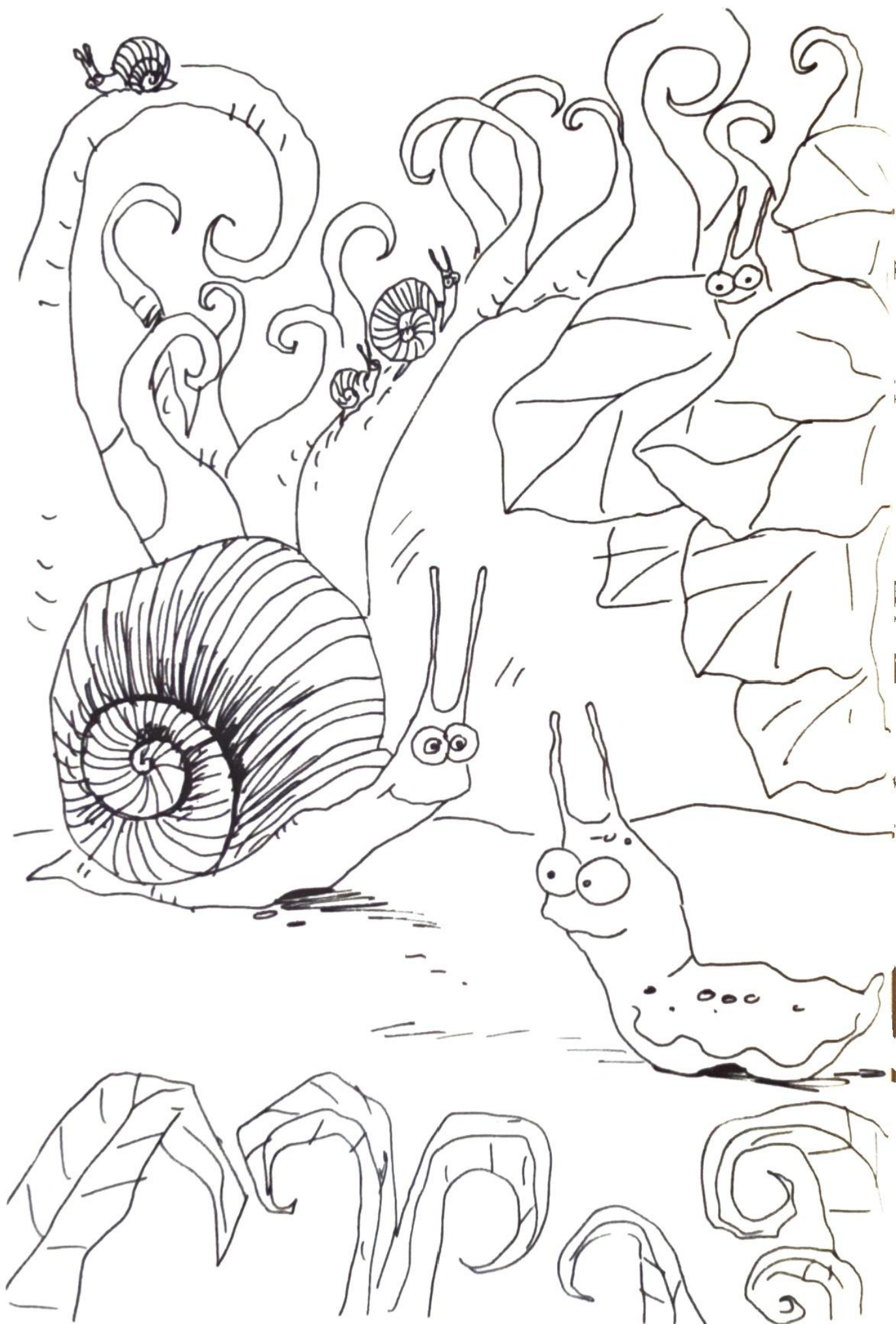
Siz olanca kuvvetinizle karasineğe şaplağı indirmeye çalışırken; o sizin hareketlerinizi ta en başından farkederek ve izlemeye başlar.

•••

Hey, az önce buralarda uçuşup duran o iri karasinek galiba gitti. Onu mutfaktaki kekin üzerinde gezinirken bulacağıma yemin edebilirim. Doğruca mutfağa gidiyorum. Ama gitmeden önce size küçük bir tavsiyede bulunayım:

Yaz ayları boyunca mutlaka sayısız sinek ile karşılaşacaksınız. Ve bazıları size rahatsız eder. Onlardan bir an önce kurtulmak istersiniz. Elinizle, sineklikle ya da kocaman sert bir yastık darbesi ile bu işi kolayca yapabilirsiniz. Ama önce başınızın üzerinde korkusuzca uçuşup duran o minicik canlının ne olağanüstü bir yaratılışı olduğunu bir düşünün. Ve onları bir süre seyredin, sadece seyredin...

Salyangozlar ve Sümüklüböcekler

PEK ÇOK ortak noktaları olduğu halde, onları asla birbirine karıştırmamanız gerekir. Salyangozlardan bahsediyorum! Salyangozlardan ve sümüklüböceklerden. Yoksa, “sümüklüböceklerden ve salyangozlardan” mı demeliydim. Hayır hayır! “Salyangozlar ve sümüklüböcekler...” Olamaz! Galiba ben de karıştırdım.

Aslında pek çok insan salyangozlar ile sümüklüböceklerin aynı canlılar olduğunu düşünür. Çünkü aynı şeyleri yerler, aynı mekânlarda

yaşarlar, renkleri birbirlerine çok benzer. Ama, sümüklüböceklerin, korktuklarında veya canları sıkıldığında ya da yağmur yağmaya başladığında, salyangozlar gibi içine sığınabilecekleri bir kabukları yoktur.

Salyangozlar—tıpkı kaplumbağalar gibi—evlerini üzerlerinde taşırlar. Tabii onların evleri kaplumbağalarinki kadar sert ve sağlam değildir. Ama bir salyangoz için mükemmeldir. Bu durumda sümüklüböcekler evsiz-barksız salyangozlar mıdır? Pek sayılmaz çünkü onların bir eve ihtiyaçları yoktur. Bir evleri yoktur ama çok kalın paltoları vardır.

Şimdi size bir soru:

“Bir salyangozun kabuğunu çıkardığınızda o sümüklüböcek olur mu?”

Cevap: “Hayır kabuğu çıkarılan bir salyangoz, artık ölü bir salyangozdur!”

Salyangozların kabukları spiral şeklindedir. Sümüklüböceklerin paltoları ise sert deridir.

Salyangozlar ve sümüklüböcekler sürüne-

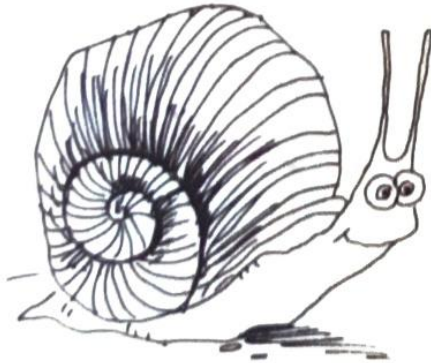
rek ilerlerler. Çok hızlı gidemediklerini sanırım söylememe gerek yok. Tıpkı bir tankın paletleri üzerinde gitmesi gibi dalga dalga hareket ederek yol alırlar.

Salyangozların da, sümüklüböceklerin de iki kısa iki uzun 4 adet anteni vardır.

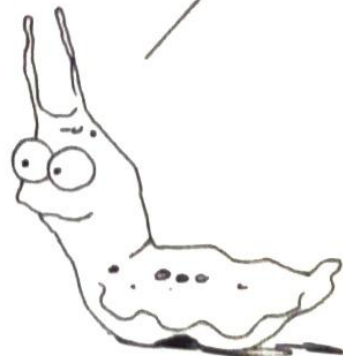
Bunlar, kısa dalga, uzun dalga her türlü radyo yayını çeker! İnanmadınız mı?

Ben de zaten öyle tahmin etmiştim! İşin aslı, uzun antenler göz, kısa olanlar ise burundur. Evet, bu daha inanılmaz değil mi? İnanılmaz ama gerçek!

Sümüklüböcek ve salyangozlar, törpüye benzeyen dilleriyle beslenirler. Genelde bitki yerler; meselâ çileğe bayılırlar. Ama vejateryan değildir. Ölü ya da canlı hayvan eti de yerler. Çok zorda kalırlarsa, birbirlerini de yiyebilirler!

- Bahadır abi karavan yapmışsın?!

“Bu hayvanlar sümüksüz hiçbir iş yapamazlar ve hareket edemezler.

Sümük, yapışkan ve kaygan bir salgıdır. Hayvanın ilerleyeceği zemine göre değişir. Mesela kaygan bir zeminde yapışkan, sert bir zeminde ise kaygan olur. Böylece sümüklüböcekler ve salyangozlar, yumuşak ayakları zarar görmeden kaya kaya gider. Sümük öyle işe yarar ki, bir salyangoz, jiletin keskin yüzünde hiçbir zarar görmeden kayarak gidebilir.

Bir salyangoz bazen bir başka salyangozun ya da sümüklüböceğin izine rastlar ve çok fazla sümük salgılamak zorunda kalmadan arkadaşının izini takip ederek gidebilir. Böylece sümükten tasarruf etmiş olur. Akıllıca değil mi?

Sümüğün faydaları silmekle bitmez!

Sümük vücudun nemini korur. Soğuk ve kuru havalarda sümük bir sümüklüböceğin sağlığı için çok gereklidir.

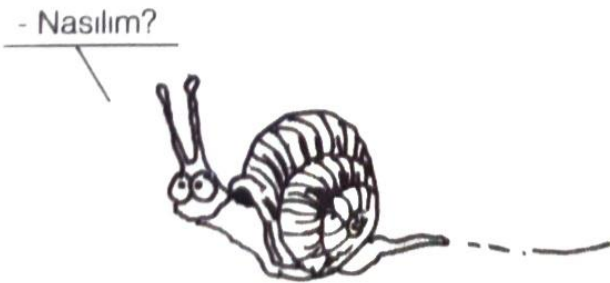
Sümüğün en önemli görevlerinden biri de, savunmadır. Evet, kendisini tehlikede hisseden

bir salyangoz, hemen bol miktarda sümük salgılar. Bu da düşmanın iştahını kaçırmaya yeter. Mesele bir serçe, onlardan birini yemek üzereyken, “Ööög! Midem kalktı!” diyerek vazgeçer.

Salyangozlar kabuklarına çekildiklerinde evlerinin kapısını, yine bu sümükle kapatırlar.

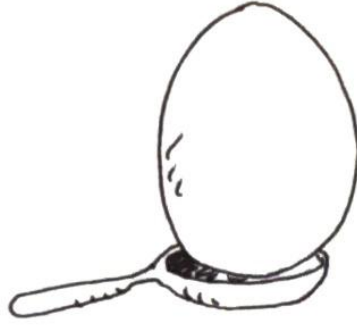
Salyangozlar ve sümüklüböcekler hakkında bir derece bilginiz oldu sanırım. Son olarak şu uyarıyı da yapalım:

Ilık yaz geceleri parklarda veya bahçelerde gezinirken, bastığınız yere iyi bakın. Özellikle parlak yaldızlı bir ize rastlamışsanız, emin olun ki, yakınlarda bir yerlerde bir salyangoz veya sümüklüböcek vardır. Ve, onu seyretmek isteyenler için, yakınlarda olmakla birlikte, üzerine basabilecek ayaklardan kaçmak bakımından hiç de hızlı değillerdir.

Devekuşunun yumurtası

KOLTUĞUMA GÖMÜLMÜŞ, “*Şemsiye Kullanma Sanatının İncelikleri ve Öteki Önemli Şeyler*” adını vermeyi düşündüğüm yeni kitabım için araştırma yapıyordum. Telefonum çaldı. Arayan eski bir dostumdu ve bana çok ilginç bir soru sordu.

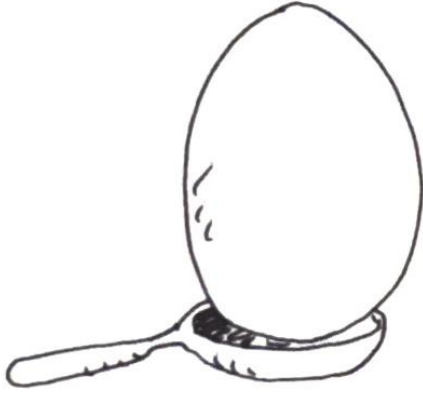
“Oniki kişiyi doyuracak kadar omlet yapmam gerekiyor. Kaç yumurta kırmalıyım?”

“Sadece bir tane!” diye cevap verdim.

“Lütfen benimle dalga geçme” dedi. “Ben çok ciddiylim!”

“İyi ama ben de çok ciddiym” dedim. “Sadece bir yumurta yeter. Tabii, DEVEKUŞU yumurtası olursa!”

Eski dostum bu cevabıma resmen bayıldı. Teşekkür edip telefonu kapattığında, “Keşke şaka yaptığımı söyleseydim” diye düşündüm.

Evet, şaka yapmıştım ama, ona söylediğim şeyler yanlış değildi. Gerçekten de bir devekuşu yumurtası ile, oniki kişiyi rahatlıkla doyuracak kadar büyük bir omlet yapabilirsiniz. Eğer bir devekuşu yumurtanız ve onu pişirebilecek kadar büyük bir tavanız varsa tabii.

Bir devekuşu yumurtası yaklaşık 24 tavuk yumurtasına bedeldir. (Bu hesaba göre 12 kişi bir devekuşu yumurtası yese, adam başı 2 yumurta yemiş olur. Eh bu da normal bir insana yeter değil mi? Yoksa yetmez mi?)

Bu kadar büyük bir yumurtanın kabuğu da öyle çıttadanak kırılacak cinsten değildir arka-

daşlar. Bir devekuşu yumurtasının üzerine babam çıksa bile kırılmaz. Devekuşu yumurtası yaklaşık 90 kilo ağırlığındaki bir insanı, üzerinde taşıyabilir!

Bu arada omlet yapmak için gerekli malzeme miktarı giderek artıyor farkındaysanız: Devekuşu yumurtası+dev bir tava+çekiç

Camideki yumurtalar

Peki siz hiç devekuşu yumurtası gördünüz mü?

Ben ilk kez “Süleymaniye Camisi”ni gezerken gördüm!

Şaşırmayın anlatıyorum:

Mimar Sinan, Süleymaniye Cami’sini yaparken, avizelerde bulunan kandil çanaklarının aralarına Devekuşu yumurtaları koydurtmuş. Aradan 400 yıl geçtiği için o yumurtaların çoğu kırılmış ya da çalınmış. Sayıları 300’den 30’a düşmüş. Geriye kalan 30 yumurta da, zaman içinde bildiğimiz yumurta renginden, karara karara kahverengiye dönüşmüş. Ama dikkatlice

bakıldığında onların kocaman yumurtalar olduğu anlaşılır.

Bu yumurtalar bizzat Kanuni Sultan Süleyman'ın emri ile Afrika'dan getirtilmiş.

Siz sormadan ben sorayım ve cevabını vereyim:

“O devekuşu yumurtalarının Süleymaniye Camisi'nin kandilleri arasında işi ne?”

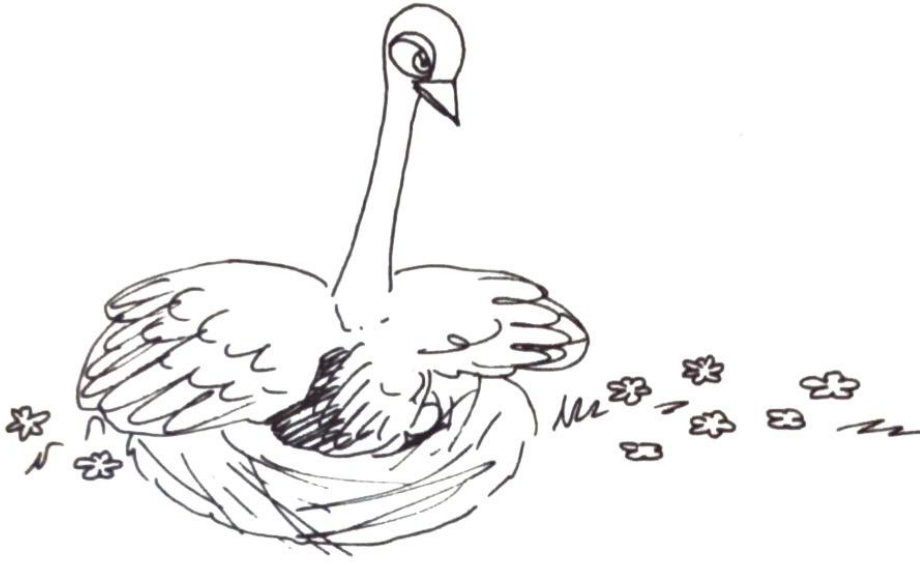
Örümcekler!

Evet örümcekler yüzünden!

Devekuşu yumurtalarının yaydığı bir koku, örümcekleri fena halde rahatsız ediyormuş. Gerçek bir dahi olan Mimar Sinan, tam 400 yıl önce bunu bildiği için, camiye o devekuşu yumurtalarını astırmış. Böylece, hiçbir örümcek, gelip cami içine yuva yapamamış. Netice de, o muhteşem Süleymaniye'nin, örümcek ağlarından temizlenmesi işi, Sinan'ın müthiş çözümü ile kökten hallolmuş.

Kuş mu, deve mi?

Yumurtalarından bahsetmişken, sizlere bi-

raz da devekuşu hakkında bilgi vermek isterim. Meşhur bir fıkra vardır: Devekuşuna “Bavullarımızı taşı” demişler. “Ben kuşum” demiş. “Öyleyse uç bakalım” demişler. “Saçmalamayın ben bir deveyim” diye cevap vermiş.

Devekuşları kuştur. Tıpkı öteki kuşlar gibi iki kanatları ve iki ayakları vardır ve yumurtlarlar. Ancak uçamazlar. Çünkü kanatları, bedenlerine oranla uçmak için yeterli büyüklükte değildir.

Allah devekuşlarına uçabilecek kanat vermemiş. İyiki de vermemiş. 120 kg. ağırlığında ve 2.5 m. boyunda bir kuşun tepenizde dolaştığını bir düşünsenize! Ya omuzunuza konmaya kalkarsa!?

Devekuşları uçamazlar ama çok hızlı koşarlar. Bacakları çok güçlüdür. Ayaklarında sadece iki kocaman parmak vardır. Bu parmaklardan bir

tanesi diğerinden büyüktür. Ve sadece bu büyük parmaklarının üzerinde koşarlar. Ortalama hızları ise saatte 70 km.dir.

Başını kuma gömmek mi?

“Başını devekuşu gibi kuma gömmek” deyişini hepiniz duymuşsunuzdur. Güya devekuşları bir tehlike anında başlarını kuma sokarlar-mış da, düşmanı gelip onu hap gibi yutarmış, tutarmış...

Gerçekte böyle birşey yoktur. Devekuşları kendilerini savunmak için o çok güçlü bacaklarını kullanırlar. Ya kaçarlar ya da leoparları bile kendinden geçirecek kadar sert tekmeler atarlar. Saklanmak ya da dinlenmek istediklerinde ise, yere uzanırlar. İşte bu sırada uzaktan bakanlar koca gövdelerini görürler ama başları ve boyunlarını göremezler. “Aaa devekuşu başını kuma sokmuş!” derler. Ama devekuşu onları görür. Hem de, hiçbir kuşta bulunmayan 5 cm. çapındaki o kocaman ve çok keskin gözleriyle görür. Ve tekme atmak için gerekli hazırlığını yapıp,

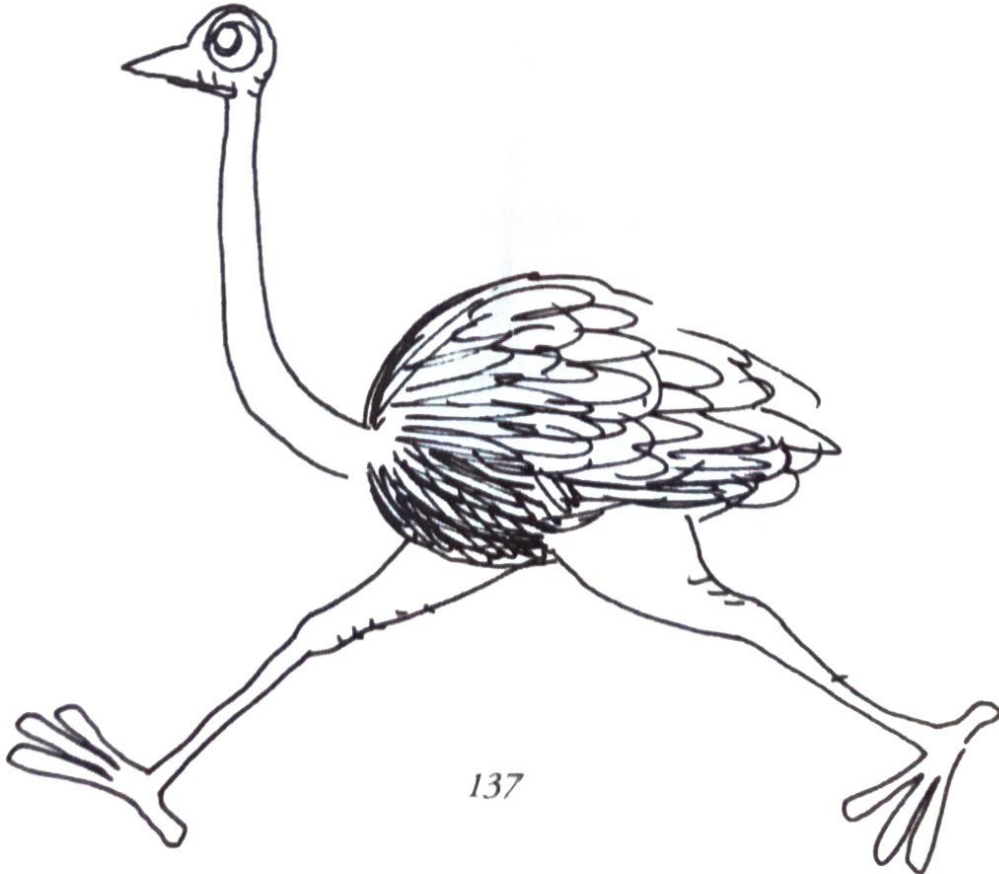
yaklaşmalarını bekler. Ona göre!

Unutmadan söyleyeyim. Yazımın başında sözünü ettiğim arkadaşım, ilk görüşmemizden bir saat kadar sonra tekrar aradı. Şimdi de:

“İyi ama ben bir devekuşu yumurtasını nereden bulacağım?” diye soruyordu.

“Bilmiyorum!” diye cevap verdim “Sen en iyisi, bakkala koş ve adam başı iki taneden 24 tavuk yumurtası al!”

Nasıl hesap ama!

Şimdi göç vakti!

UPUZUN günleriyle yaz, sanki hiç bitmeyecek gibiydi değil mi? Ama bakın, leylekler sürü sürü başımızın üstünden geçmeye başladı bile. Kocaman yuvaları bomboş kaldı.

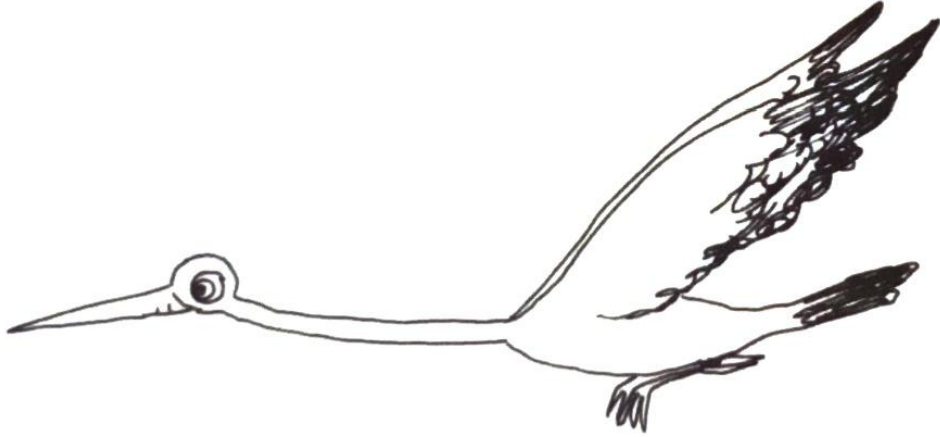
Yakışıklı kırlangıçlar, o havalı kuyruklarıyla üzerimizden uçup gidiyorlar. Çatı aralıklarına yaptıkları çamurdan evlerinin kapılarını sıkıca kapatarak...

Uykularımızın kaçtığı gecelerde, çoook yukarılardan sürü sürü geçen yaban kazlarının seslerini duyabiliriz. Ne kadar da uzun bir yolları var ah bir bilseniz?

Çocukken, göçmen leyleklerin arkasından şarkılar söyledik:

“LEYLEK LEYLEK HAVADA
YUMURTASI TAVADA”

Kocaman kanatlarını açıp, üzerimizden süzülüp giderlerken, “Ne olur bizi de götürün!” derdik. “Ne olur bizi de götürün gittiğiniz ülkelere. Oradaki çocuklarla tanışalım, sevelim birbirimizi...”

Evet göç vakti geldiğinde kuşlar göç ederler. Aslında hayvanların dünyasında göç edenler sadece kuşlar değildir. Filler, zebra, bazı böcekler, somon balıkları, istakozlar.. ve daha pek çok hayvan göç eder. Ama kuşların göçleri, en ilginç olanıdır. Hem üzerimizden uçup gittikleri için,

bütün çocuklara el sallamayı (kanat desem daha doğru olur) ihmal etmez kuşlar.

Göçmen kuşlar

Göçmen kuşları inceleyen bilim adamları, en çok şu sorunun cevabını merak ediyorlar:

“Neden bazı kuşlar göç ederken, bazıları etmiyor?” Mesela, kırlangıçlar gidiyor da, serçecikler neden gitmiyor?

Aslında bu sorunun cevabı tam olarak bilinmiyor. Tıpkı gece olunca uykumuzun gelmesi gibi, göç zamanı gelince bazı kuşların göçeceği gelir. Ve yolculuk hazırlıklarına başlarlar. Vücutlarında bir takım değişiklikler olur.

Havaların soğumaya başlaması, gündüzlerin kısalıp, gecelerin uzaması, güneş ışıklarının yaz günlerine oranla yumuşaması gibi olaylar, kuşları etkiler. İştahları açılır ve oburlaşırlar. Kısa sürede vücutlarında yağ birikir. Çünkü uzun sürecek göç yolculuğu sırasında kuşların enerjiye ihtiyaçları vardır. İşte o yağlar, yol boyunca eriyerek, kuşlara enerji sağlar. Tıpkı uçakların

uçuştan önce depolarını yakıtla doldurması gibi değil mi?

Uçmak ne kadar zor iş

Bir yerden bir yere gitmenin en kolay yolu nedir? Eğer “Uçmak!” diyorsanız. Bir kez daha düşünün derim. Çünkü uçmak en zor olanıdır. Biz insanlar, binlerce yıldır tekerlekli arabalarla yolculuk edebilmemize rağmen, uçarak yolculuk yapmayı adam akıllı son yüz yıldır becerebildik.

Çünkü, uçmak için pek çok şartı yerine getir-

mek gerekir. Bakmayın siz kuşların öyle süzüle süzüle uçmalarına, Allah onları uçabilecek şekilde yarattığı için öyle kolayca uçabiliyorlar. Buna rağmen göçmen kuşlar seyahatleri boyunca pek çok zorlukla karşılaşır. Ama yine yaratılıştan gelen avantajlarla bu zorluklar onları yollarından alıkoymaz.

Mesela kuşların kulakları tıpkı barometre (hava basıncını ölçen alet) gibi çalışır. Böylece yerden ne kadar yükseklikte olduklarını, hava basıncından anlayabilirler. Eğer bizim kulaklarımız da kuşlar gibi olsaydı, pencereden bakmadan, bir apartmanın kaçınıcı katında olduğumuzu söyleyebilirdik.

Bu kulaklar anı zamanda hava tahmini yapmaya da yarar. Yani kuşlar hava bozacak mı, yağış mı olacak, fırtına mı çıkacak.. önceden hissederek.

Pek çok kuş, mümkün olduğu kadar yüksekten uçmayı tercih eder. Mesela bazı kaz türleri yerden 7 ile 8 bin metre yukarılarda uçabilirler. Bu mesafede Oksijen çok azdır. Yani nefes

almak insanlar için imkânsızdır. Fakat kuşların akciğerleri bizimkilerden farklıdır. Böylece nefessiz kalmazlar.

Biz nasıl nefes alıriz? Alıriz ve verıriz, sonra yine alıriz ve verıriz, sonra yine.. Yani yeni bir nefes almak için, önce ciğerlerimizdeki eski havayı dışarıya vermek zorundayız. Ama kuşların ciğer sistemleri öyle ilginçtir ki, kesintisiz nefes alıp, nefes verebilirler. Bu sistem sayesinde, daha çok havayı içlerine çeker, böylece daha çok oksijen alırlar.

O kadar yükseklerde hava -20 dereceye kadar soğur. Suyun 0 derece de donduğunu düşünürsek, kuşların bir anda taş gibi donmaları ve yere düşmeleri gerekmez miydi? Çünkü bu ısı, buzdolabımızın derin dondurucusundan bile soğuktur. Siz hiç, derin dondurucudan çıkarılan bir tavuğu gördünüz mü?

Ama hayır, kuşlar donmazlar! Neden mi? İşte bilim adamları bunu henüz tam olarak bilemiyorlar. Araştırıyorlar ama bulamıyorlar. İçlerinden en akıllı olanları:

“Allah kuşların vücutlarında öyle mükemmel bir sistem yaratmış ki, onun ne olduğunu henüz çözemedik!” diyor.

Orthodrome

Orthodrome nedir? Sanırım bu kelimeyi ilk kez duyuyorsunuz.

Orthodrome, kısaca bir küre üzerindeki iki nokta arasında gidilebilecek en kısa yol demektir.

Eğer Dünya küresi üzerinde iki nokta arasındaki en kısa yolu belirlemeye kalkarsanız, pek çok Matematik formülü bilmeniz gerekir. Ya da; bir uzay mekiği bulacaksınız. Uzaya çıkacaksınız. Uzay mekiğinin penceresinden mavi küreye, yani dünyaya bakacaksınız ve göz kararı işte A noktası ile B noktası arasındaki en kısa yol diyeceksiniz. Artık hangisi kolayınıza geliyorsa.

Üçüncü bir yol daha var aslında; ama hiçbirinizin bunu kabul edeceğiniz sanmıyorum! Beyninizi bir kuş beyni ile değiştirmek! Çünkü kuş beyinli diye alay ettiğimiz o kuşlar gidecek-

leri yere her zaman en kısa yoldan giderler. Yani orthodrome yoldan. Siz buna kestirme yol da diyebilirsiniz!

Bu arada gemiciler, okyanusta seyahat ederlerken orthodrome yolları bulmayı 19. yüzyılda ancak tam olarak becerebilmişlerdir!

“Hemşerim Afrika ne tarafta?”

Eğer uzun bir yolculuğa çıkacaksanız, yönünüzü belirlemenin bir yolunu bulmalısınız. Yoksa kaybolursunuz. İstanbul’dan yola çıkan bir leylek sürüsü Afrika’ya nasıl gidecek? Yönlerini nasıl bulacak? İşte göç yolculuğunun en önemli sırrı budur. Ve bu sır da tam olarak çözülebilmemiş değildir.

Bazı araştırmacılara göre kuşlar, yer yüzündeki bir takım şekillere, dağlara, nehirlerle falan bakarak yollarını ve yönlerini bulurlar.

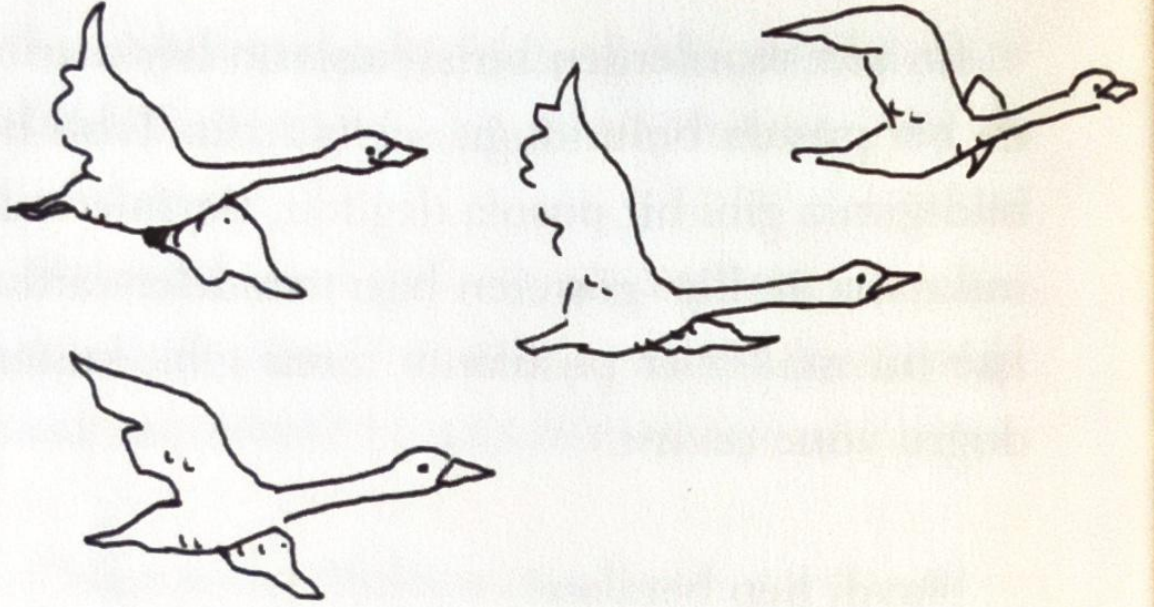
Ama pek çok kuş, geceleri seyahat eder! Bazıları da bulutların çok çok üstünde! “O zaman da güneşe ve yıldızlara bakarak yol bulurlar!” diyebiliriz. Ama ya hava bulutluysa..

En son teorilerden birisi kuşların beyinlerinde bir pusula bulunduğu şeklindedir. Tabii bu bildiğimiz gibi bir pusula değildir. Beyinlerinde mıknatıs özelliği gösteren bazı maddeler vardır. İşte bu maddeler pusulanın ibresi gibi, kuşları doğru yöne çevirir.

Haydi hep beraber!

Kuşlar sürü halinde göç ederler. Bunun çok faydaları vardır. Mesela kartal gibi yırtıcı kuşlar, binlerce kuşu bir arada görünce, korkup saldırmazlar. İlk kez yolculuğa çıkan yavru kuşlar, yolu bilmedikleri için akrabaları arasında kaybolmadan uçarlar.

Kuşlar V şeklinde uçarlar. Bu uzun yolculuklarda çok işe yarar. Öndeki kuşun kanadından çıkan hava akımı, arkadakini yavaşlatır. Eğer kuşlar tren vagonları gibi sıra sıra uçsalardı, arkadakiler çok yorulurdu. Ama yan yan uçsalar, öndekinin hava akımı yanındakine yardımcı olur. İşte bu yüzden kuşlar V şeklinde uçarlar. Böylece herkes, önündekinden faydalanır. Hem

de tek başına uçan bir kuştan %70 oranında daha az enerji harcayarak! Ama en önde giden kuş en çok yorulan kuştur. Bu yüzden öndeki kuş sık sık değişir.

Ş u ısınan hava meselesi

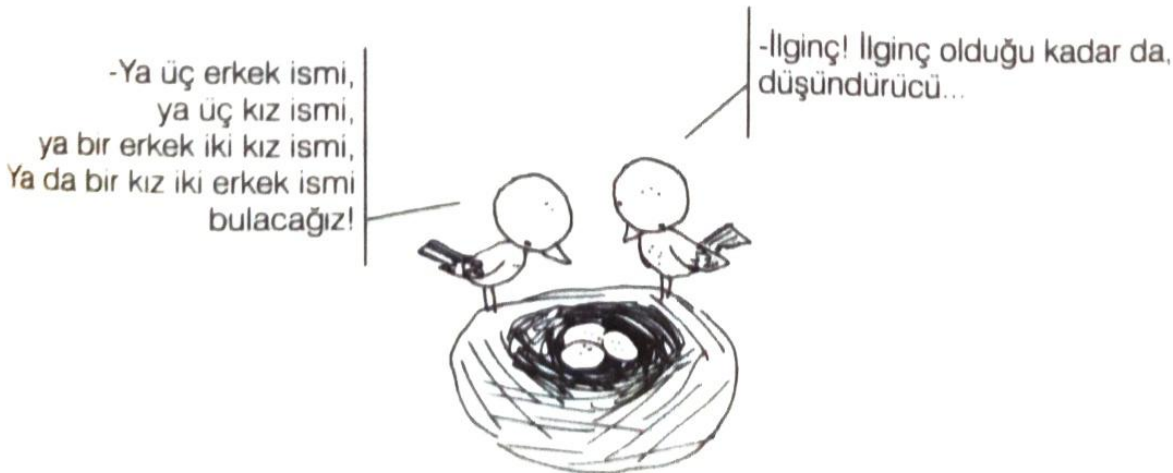
Hepiniz ısınan havanın yükseldiğini bilirsiniz. Kuşlar bunu bilmese de hisseder. Sıcak hava akımları kuşlar için bulunmaz fırsattır. Tıpkı, dalgalara binen sörfçüler gibi, kuşlar da sıcak hava dalgalarını kanatları altına alarak gökyüzünde süzüle süzüle, kanat çırpmadan giderler. Ee bu da dinlenmek için bulunmaz fırsattır. Hele pelikan gibi ağır kuşlar için!

Allah kuşların kulaklarını bu sıcak hava akımlarını hissedecek şekilde yarattığı için, böyle bir imkânı hiç kaçırmazlar.

Buraya kadar sizlere kuşların göç maceraları sırasında ne büyük mucizeler yaşandığını anlatmaya çalıştım. Eminim çok ilginç buldunuz.

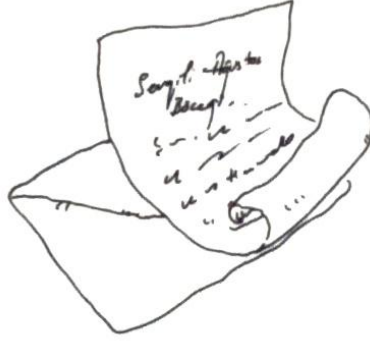
Özellikle, ilkbahar ve sonbahar gibi göç zamanlarında; arada bir başınızı gökyüzüne kaldırıp bakın çocuklar. Sıra sıra, sürü sürü leylekler, turnalar, kırlangıçlar ve kazlar göreceksiniz. Onlara bakın ve el sallayın.

“Gelecek sene yine gelin emi!” diye seslenin arkalarından. Sizi duyamasalar bile, hissedeceklerdir. “O uzak ülkelerdeki çocuklara da selam söylemeyi sakın unutmayın!”

Merhaba Sevgili Ağustosböceği,

SONUNDA sana mektup yazma vakti geldi. Vallahi içimde büyük bir dertti. Dostum, ben de pek çokları gibi seni; tembel, uyuşuk, işe yaramaz, keyfine düşkün ve gürültücü bir kimse olarak biliyordum. Ama kabahat bütün bütün bende değil! Ah o Lafonten yok mu?

Neymiş efendim! Güya, karınca, kan ter içinde çalışırken, sen bütün bir yazı, saz çalıp türkü söyleyerek geçirmişsin. Ilık gölgeli bir söğüt dalının üzerinde, yan gelip yatmışsın.

Sonra kışın soğuk nefesini ensende hissedince, soluğu karıncanın kapısında almışsın.

“Aman ne olur, havalar çok soğudu. Etrafta yiyecek kalmadı. Açlıktan ölüyorum. Açlıktan ölmezsem soğuktan donacağım. Bana yardım et!” demişsin.

Karınca ise: “Yazın saz çalıp türkü söylüyordun ya! Şimdi de oyna biraz!” diyerek, seni kapısından kovmuşmuş!

Bak şu Lafonten’in yediği naneye! Sana attığı iftiralar yetmezmiş gibi, o çalışkan ve o mert karıncayı da, gaddar bir cimri ilan ediverdi.

Sevgili Ağustosböceği, artık üzülme. Çünkü ben her şeyi öğrendim. Karınca bana olan biteni bir bir anlattı. Ve gerçeğin, medyada çıkan haberlerden çok farklı olduğunu gördüm.

Senin hikayen de, hepimizin hikayesi gibi, annenin karnında başladı.

Onyed i sene kadar önceydi. Annen seni—tabii sen o zamanlar minicik bir yumurtaydın—kocaman bir ağacın küçük ve taze bir dalının içine yerleştirdi.

Bir süre sonra yumurtan çatladı ve miniminnacık bir kurtçuk olarak dünyaya geldin. Tam dört hafta boyunca, içinde bulunduğun o taze dalın özsularından içerek beslendin.

Daldan dışarıya çıkma vaktin geldiğinde, yanında ne annen, ne de baban vardı. Çünkü onlar çoktan bu dünyadan gitmişlerdi.

Allah sana çok kuvvetli bir çift ön ayak ve gagaya benzer bir ağız vermişti. Onları kullanarak daldaki yarıktan çıkmayı başardın.

Sanki bir yerlerden bir emir gelmişti ve sen ona uymak zorundaydın. Kendini, hiç düşünmeden ağaçtan aşağıya attın.

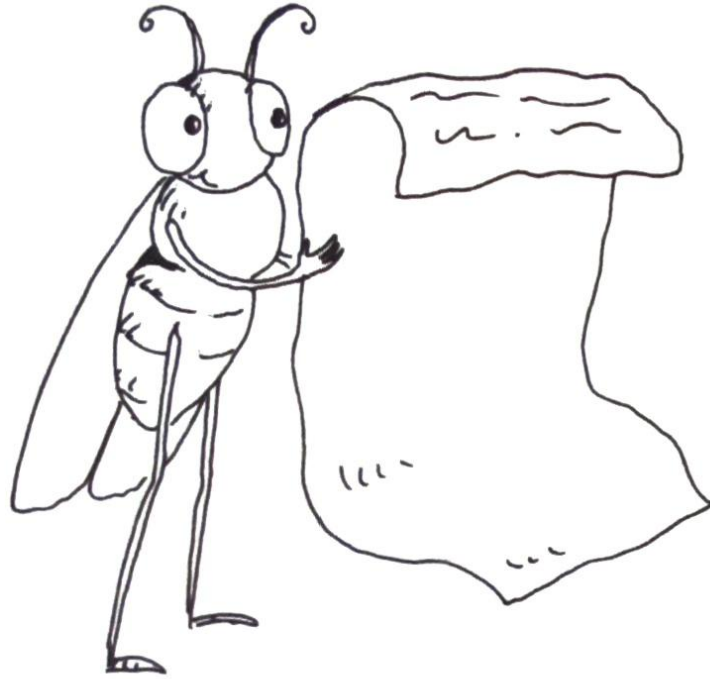
Düştün, düştün, düştün...

Toprağa değer değmez, hemen o güçlü ön ayaklarınla kazmaya başladın.

Kazdın, kazdın, kazdın...

Sonunda ağacın köklerinden birine ulaşmayı başardın. Çok yorulmuş ve çok acıkmıştın. Kökü gaganla ısırıp, öz suyunun içmeye başladın.

İçtin.. içtin.. içtin...

Sonra başka bir köke doğru yeni bir tünel kazmaya başladın.

Sonra da bir başka köke doğru yola çıktın.

Sonra bambaşka bir köke doğru...

Sonra bambaşka bir başka köke doğru...

Sonra bambaşka bir bambaşka köke doğru...

Tam onyediyedi yıl boyunca, o kök senin bu kök benim dolandın durdun. Hem de toprağın altında tüneller aç a aç a, toprağı kaza kaza!

Eğer Lafonten bunu bilseydi, senin için tembel ve uyuşuk der miydi hiç?

Onyedı yılın sonunda yer yüzüne çıkma vaktin geldi. Büyümüştüñ. Üzerinde kalın bir kabuk vardı. Kabuğun altında ise, ne işe yaradığını toprağın altında asla bilemeyeceğın, kanatların.

Sana o incecik zar gibi kanatları, toprağın karanlık ve kat kat altındayken veren Allah, bir gün onlara ihtiyacın olacağını biliyordu elbette.

Mevsimlerden yaz, aylardan Ağustos, ve ılık serin bir sabahıtı. Toprağın üstüne çıktın. Burası kocaman bir ormandı.

Bir-iki gün kendine gelededin. Eh haklıydın, sabırla ve tevekkülle toprağın bağrında geçirdiğın onyedı yılın sonunda, yeryüzünü görmek, güneşi hissetmek, dalların ve yaprakların arasından da olsa, azıcık da olsa gökyüzünün maviliğini, o maviliğın içinde koşup giden bembeyaz bulutları seyretmek, aklını başından almıştı.

“Allah’ım” diyordun. “Dünyan ne kadar da güzelmiş!”

Derken, üstündeki o kaba ve sert kabuk yırtıldı. Kanatlarını ilk defa açtın ve güneşte kuru-

maları için bir süre bekledin.

Sonra da kendine şöyle bir baktın.

Gövdenin arka tarafında, nefes alıp verdiğin yere yakın bir yerde, çok sert iki kabuk gördün. Üzerleri ince bir zarla kaplıydı ve zar çok gergindi. Kısa bir süre sonra da, bu kabukların vücudundaki bazı kaslarla bağlantılı olduğun keşfettin. Ama asıl keşfin, bu kasları çekip bıraktığında o sert kabuklardan ve zarlardan çok ilginç bir sesin çıkıyor olmasıydı. Üstelik, vücudun, saniyede 500 kez o kasları çekip, bırakacak şekilde yaratılmıştı.

“Bu harika!” dedin kendi kendine. “Ben bunlarla şarkı söyleyebilirim!”

Evet, Lafonten’in haklı olduğu tek nokta, senin bütün bir yaz şarkı söylüyor olmandı. Ama ne için? İşte bunu Lafonten bilemezdi. Bilemediği için de seni, geveze bir gürültücü olarak yazdı.

Ama ben, bu işin de aslını öğrendim.

Sevgili Ağustos böceği. Belki biliyordun, belki de sadece hissediyordun. Toprağın üstünde

sadece dört hafta yaşayacaktın. Ve yapman gereken çok önemli işler vardı.

Sen erkek bir Ağustosböceği olduğun için, hayatın sona ermeden önce, kendine bir eş bulmalıydın. Bu koskoca ormanda, senin gibi milyonlarca böceğin içinde, kendine uygun eşi nasıl bulacaksın? Elbette şarkı söyleyerek!

Çok acelen olduğu için, gece gündüz demeden şarkı söylemeliydin.

Nihayet kendine bir eş buldun. Mutlu bir yuva kurdun. Artık eşinin yapması gereken, tıpkı annen gibi yumurtalarını bir ağaç dalının içine yerleştirmekti! Çünkü ancak bu böyle devam ettiği sürece, ormanlar, ağustos böceklerinin şen şarkılarından yoksun kalmazdı.

Siz çok önemliydiniz! Şarkılarınız da çok gerekli! Çünkü pırıl pırıl gökyüzünde yıldızların ve ayın gülümsediği yaz gecelerinde, sizin şarkılarınızı dinlemeliydik biz. Bazen kocaman ormanların derinliklerinden, bazen de evlerimizin bahçesindeki yaşlı bir mürdüm eriğinin dalları arasından seslenmeliydiniz:

“Allah’ım dünyan ne güzel! Dünyan ne güzel Allah’ım! Sen ne güzelsin!”

Bazımız duyacak, bazımız duymayacak; bazımız anlayacak, bazımız anlamayacaktı sizin şarkılarınızı... Ama siz hep söylemeliydiniz.

Ve Ağustos ayı bittiğinde, ağustosböceği yumurtaları, incecik dalların içinde, pembe pembe uyurlarken; sen, günlerdir gece gündüz söylediğin şarkıları, aniden bitiriverdin.

Dünyadan gitme vaktin gelmişti artık. Havalar soğumadan, kış hiç gelmeden gidiverdin. Lafonten bari bu kadarcığını bilseydi değil mi?

Takma kafana, boşver! İçin rahat olsun. Nasıl da dopdolu bir hayat yaşadığını hepimiz öğrendik artık.

Elveda Ağustosböceği!

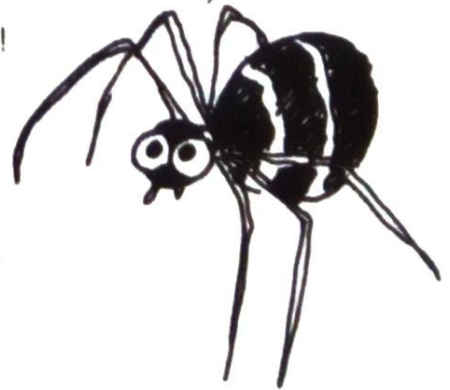
Elveda sana!

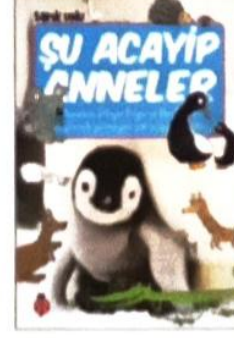
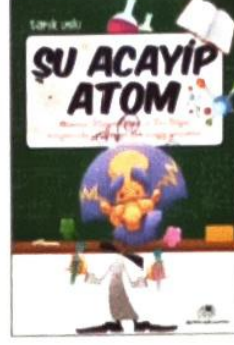
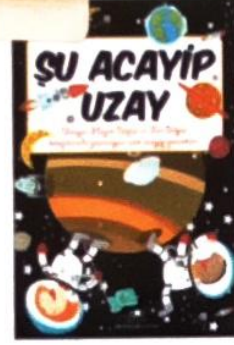
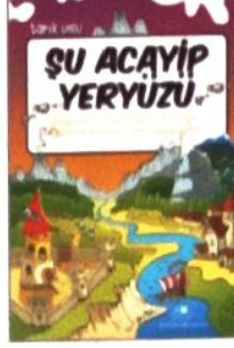
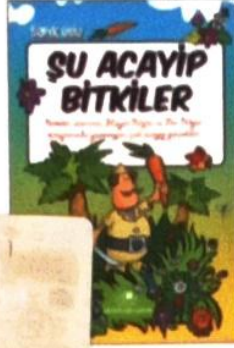
- VZZZZZZ! VZZZZZZ! VZZZZZZ!
Sinek taklidinde nasılım abi!

- Kitap bitti be güzelim.
Uzatmayalım istersen...

Acayip şeyler dizisi -1

acayip şeyler dizisi

